

שביל

מגזין

הגבורה לאינם

בישראל

גליון מס' 115 | אלול תשע"ט | ספטמבר 2019 | המחיר: 30 ש"ח

50 שנה לנחיתה על הירח

50
50 שנה לנחיתת החללית אפולו 11 על הירח
50th Anniversary of the Apollo 11 Moon Landing

"זהו צעד קטן לאדם, זינוק עצום לאנושות"
ניל ארמסטרונג
"That's one small step for [a] man, one giant leap for mankind"
Neil Armstrong

שלום חברים,

קראת השנה הבאה עלינו לטובה החלטנו לחדש את כריכת המגזין שלנו. אנחנו מקווים שבנוסף לחוויית הקריאה תפיקו גם הנאה אסתטית מהעיצוב החדש.

אני מבקשת להודות לקוראים הנאמנים שיצרו אתי קשר לאחר הפצת השובר הקודם והגיבו על הכתוב. לדו שיח כזה חשיבות רבה בהכרת והבנת תחומי העניין שלכם ומעל הכל אני רואה בשבל ערוץ תקשורת חיוני להבעת דעה, ביקורת, או מענה לסוגיות בולאיות. ובהקשר לכך הופתעתי לקבל מייל נרגש ממר חלסצ'י, מחבר הספר Baghdad in British Occupation, שבו הוא מוקיר תודה ושמח מאוד על הפרסום. מתברר שאלי מועלם חבר מועדון ירושלים שמקורב אליו שלח לו את הגיליון ועל כך אני מודה לו מאוד. תודה מיוחדת גם ליהודה קליינר שבעקבות המאמר של אלי ובר, תרם את הספר Fleeing from the Führer לספריית התאחדות.

ועדיין בענייני יודאיקה, מר משה בן צבי שלח לי מכתב ארוך ובו הוא מגולל את סיפורה המרגש של גלויה מיוחדת במינה שהוצגה באוסף של רוזן מוריס מארה"ב בתערוכת הבולים ישראל 98 (דואר גטאות ומחנות עבודה באירופה הכבושה). המיוחד בגלויה זאת הוא החור במרכזה שנוצר בעקבות נסיבות דרמטיות בצעדת המוות. אני מעוניינת לעלות על עקבותיה של הגלויה ואני פונה למי מכם שמכיר את האספן, את האוסף, או שמע על הפריט הזה, ליצור אתי קשר כדי שאוכל להשלים את הפאזל.

אנחנו שמחים לבשר לכם שהיריד הבולאי "עבר דירה". המפגשים יתקיימו החל מחודש ספטמבר **בימי ג'**, בשבוע הראשון של כל חודש, במרכז קהילתי דב הוז – מתחם חדשני ועדכני הממוקם ברחוב דב הוז 16 תל-אביב. היריד הקרוב ביום ג', 5 בנובמבר. כולכם מוזמנים!!

כנס יום הבולאות ה-33, החגיגה הבולאית השנתית יוצאת לדרך! והפעם הכנס יתקיים ביום ד', 25 בדצמבר במלון שרתון בתל-אביב. למרות העלויות הגבוהות לא העלנו את דמי ההשתתפות שעומדים על 140 ש"ח. חלוקת דפי מזכרת, הרצאות, ארוחת צהרים חגיגית ועוד הפתעות חדשות צפויות לאורחים. אנא הבטיחו את מקומכם והירשמו בהקדם.

ומפה, ובשם התאחדות בולאי ישראל – נשיאות וועד הפועל – אני שולחת ברכת שנה טובה ועשייה יצירתית לכל החברים, שנה של התחדשות, בריאות ואהבה.

לילך גלעד,

מנכ"לית

lilachgilad@netvision.net.il

מגזין
הבולאים
בישראל

שבל

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל

גליון מס' 115

אלול תשע"ט – ספטמבר 2019

מחיר: 30 ש"ח מנוי שנתי: 100 ש"ח

מען המערכת לפניות ולמנויים: ת.ד. 3301, ת"א 6103201

טל: 03-6295547 • פקס: 03-5259716

Email: ipf@netvision.net.il • www.israelphilately.org.il

עורכת: לילך גלעד

משנה לעורכת: איתמר עצמון

עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס, שדרות רוטשילד 109, ת"א

תוכן העניינים

2 דבר העורכת. . . . .

תערוכות בולאיות:

רשמים מתערוכת הבולים China 2019 /

3 יורם לוביאניקר . . . . .

דואר אוויר:

מסע ארוך מלטביה לגרמניה דרך פלשתינה /

6 יהושע אלישיב . . . . .

דואר אוויר בתעריף אחיד – "All Up" Air Mail /

בפלשתינה למדינות באימפריה הבריטית /

8 יעקב כהן . . . . .

בולאות נושאת:

יחסן של מדינות שונות לתושביהן הילדים

12 בראי הבולים / ד"ר אלחנן בר-לב . . . . .

17 מהנעשה בארץ . . . . .

מסביב לגלובוס:

בולי פלסטין – עיוות היסטורי ככלי תעמולה

18 / לילך גלעד. . . . .

הנפקות בעולם לציון אירועים ומועדים /

20 אביב רויכמן. . . . .

על הקו...

23 מורגן עושר / יעל וילנר . . . . .

25 על מדף הספרייה . . . . .

היו ימים...

תערוכת בולים ארצית ראשונה לנוער

27 בארץ ישראל . . . . .

28 עדכון קטלוג בולי ישראל . . . . .

30 חותמות דואר ישראל . . . . .

רשמים מתערוכת הבולים 2019 China

מאת: יורם לוביאניקר

קיומה של תערוכת הבולים לא היה יכול לחמוק מעיניו של כל מבקר בעיר. שלטי פרסום וכרזות המפרסמים את התערוכה נראו בכל מקום, ודמותו של הקמע של התערוכה התנוססה מכל עבר. אין פלא שהמוני מבקרים נהרו לאולם בכל הימים בהם התערוכה הייתה פתוחה.

קמיע התערוכה

התערוכה נערכה במרכז הירידים הבינלאומי של העיר, הסמוך ליאנגצה. אורחי התערוכה שוכנו במלון האינטרקונטיננטל הצמוד למרכז הירידים. המלון סיפק תנאים מעולים, ואירח גם את טקס הפתיחה ואת הפלמרו. אולם התצוגה עצמו היה ענקי, כך ש-4,000 מסגרות הוצבו בו תוך שמירה על מרווחים גדולים ביניהן לנוחיות המבקרים.

כאמור, כמות המבקרים הייתה גדולה מאוד. כמו בתערוכות רבות אחרות בעולם גם בסין התרכזו רוב המבקרים בביקור ליד הדוכן הענקי של הדואר הסיני, הדוכנים של השירותים הבולאיים

מרכז הירידים בו התקיימה התערוכה

חודש יוני התקיימה תערוכת הבולים העולמית "סין 2019" בעיר ווהאן. הייתה זו התערוכה העולמית היחידה בשנת 2019, והיא מציינת שבעים שנה להקמת הרפובליקה העממית של סין.

ווהאן היא העיר השביעית בגודלה בסין, ועל פי הערכות חיים בה כשנים עשר מיליון איש. היא שוכנת במפגש של הנהר יאן עם הנהר הצהוב, היאנגצה. סביב צומת ה-T של שני הנהרות נוצרו שלוש ערים נפרדות (וצ'אנג, הנקו והניאנג), אשר אוחדו בשנת 1927 לעיר אחת - ווהאן. העיר היא המרכז הכלכלי והתחבורתי של מרכז סין, והייתה חביבה מאוד על היושב ראש **מאו דזה דונג**. מאו החזיק בית (שלא לומר, ארמון) בעיר, והתמונות שלו טובל במימיו של היאנגצה (בתחומי העיר ווהאן) מוכרות לכל.

הנוסע בעיר לא יכול שלא להתרשם מתנופת הפיתוח האדירה. מלווינו המקומיים סיפרו לנו כי הרכבת התחתית של ווהאן נחנכה לפני כעשור ומאז נפתח בכל שנה קו נוסף! ראינו גם כמויות מרשימות של מגדלי מגורים בכל מקום, אם כי ניכר היה כי במקומות רבים הדירות עומדות ריקות. המשך הבניה על אף הימצאותן של דירות ריקות רבות מעיד כי תנופת הבניה אינה ספונטנית אלא מכוונת מלמעלה, ודבר מעלה חשש להיווצרותה של בועת נדל"ן.

ארגון התערוכה היה טוב למדי, וזאת גם בזכות תקציב גדול במיוחד שעמד לרשות המארגנים וכמות עצומה של עובדים בתערוכה (שחלק ניכר מהם היה חסר מעשה, מעין אבטלה סמויה). כך זכינו להנות מטקס פתיחה ומטקס פלמרז רבי רושם, וכן מארוחת ערב מפוארת שהוגדרה כ"קבלת פנים". באחד הערבים יצאנו לשיט על היאנגצה. לכל אורך המסלול נראים גורדי שחקים מסחריים לאורך גדת הנהר, ובשעות הערב מוקרנים עליהם אורות צבעוניים, תמונות ופרסומות (כולל, כמובן, לתערוכה עצמה) – ללא ספק מחזה רב רושם. היו גם מספר ליקויים באירגון – החמור שבהם הוא איחור גדול בהפצת קטלוג התערוכה, אותו זכינו לקבל רק יום לפני נעילתה!

השונים ואצל סוחרי הבולים. באזור המסחרי היו גם דוכנים רבים שמכרו פריטים לא בולאיים, כגון מטבעות ואף תכשיטים ומזכרות לתיירים. התרשמתי שהשירותים הבולאיים השונים זכו להצלחה מסחררת בקרב קהל הקונים הסינים, ולא נותר לנו אלא להצטער על שהשירות הבולאי שלנו לא היה מיוצג בוהאן.

האולם בו נערך טקס הפתיחה

הנציגות הישראלית לתערוכה כללה את יגאל נתנאל כשופט, את אלי ובר כקומיסר ואת כותב שורות אלה כעוזר לקומיסר. התוצאות של המציגים הישראלים כבר פורסמו בגיליון "שבל" הקודם, ורק נזכיר כי לורנס פיישר – הבית הלאומי היהודי – מאבקנו להישרדות ויולי קלר – השימוש בבולי רוסיה בתקופת האינפלציה ב-RSFSR בהיותי אספן תימאטי גיליתי עניין מיוחד באגף זה של התערוכה.

תור להחתמת מעטפות יום הופעה

דוכני סוחרים

"משמרות המהפכה" ליד התצוגות

פריט מצונזר מאוספו של יותן מירד

האגף התימאטי היה גדול במיוחד, וכלל 97 תצוגות, מהן לא פחות מ-50 תצוגות מסין! ואם מישו חושב שאצל הסינים הכמות באה על חשבון האיכות הרי שטעות בידו: מציגים מסין זכו בשלוש מארבע מדליות הזהב הגדול שחולקו באגף התימאטי. ממוצע הניקוד של התצוגות הסיניות היה גבוה מהממוצע של התצוגות האורחות, וניתן לומר בפה מלא כי סין הפכה למעצמה בולאית לפחות בתחום התימאטיקה. מעבר לשאלת הניקוד, התצוגות הסיניות בולטות בבחירת נושאים מקוריים כגון הצל, סימטריה, חבל (rope), ההיסטוריה של הכתיבה, אופנה וטיפוח היופי של הראש – נושאים כאלה שוברים את השגרה, ויוצרים עניין מיוחד למבקר בתערוכה.

ביקור בתערוכת בולים בסין הוא חוויה מיוחדת במינה. רוב הסינים, גם כאלה שעובדים בתחום התיירות, מתקשים מאוד באנגלית והתקשורת איתם היא בסימני ידיים או בעזרת שירות התרגום של גוגל. זה גם המקום לספר כי ברשת ה-WiFi של המלון לא ניתן היה להיכנס לאתרים של גוגל או מנועי חיפוש אחרים! הצנזורה לא הייתה מוגבלת לתחום הסייבר: ביום פתיחת התערוכה ראינו כי מאז תליית התצוגות יום קודם ערכו המארגנים הסיניים צנזורה על התצוגות השונות: שלא בנוכחותם של הקומיסרים הלאומיים נפתחו מסגרות התצוגה ופריטים הנושאים את השם "הרפובליקה של סין" (טאיוואן) הוסתרו מעיני המבקרים. מעולם לא נתקלתי בסוג כזה של צנזורה בתערוכת בולים, והדבר גרם לתרעומת רבה בקרב הקומיסרים השונים. ■

החלה ההרשמה לכנס יום הבולאות ה-33

יום רביעי, 25 בדצמבר 2019, בין השעות 09:00-16:00
מלון שרתון, הירקון 115 תל-אביב

בתכנית:

- חלוקת דף מזכרת / כיבוד קל
- ברכות
- הרצאות בולאיות
- הענקת פרס למעצב הבול היפה לשנת 2018
- טקס חשיפת בול "יום הבולאות"
- תכנית ההנפקות לשנת 2020
- הענקת פרס על מחקר בולאי ע"ש ירי רימון
- הענקת תעודת בולאי השנה
- וכמובן - ארוחת צהרים חגיגית

דמי השתתפות:

140 ₪ לחברי התאחדות (220 ₪ לאורחים שאינם חברים)

אפשרויות תשלום:

העברה בנקאית לבנק הפועלים סניף 781 חשבון 265640
משלוח המחאה לפקודת התאחדות בולאי ישראל
לכתובת:

ת.ד. 3301 ת"א 6103201

אנא מהרו להירשם ולהבטיח את השתתפותכם

לפרטים נוספים:

ריקי - טל' 03-6295547
misrad-ipf@013net.net

במקום תפעל נקודת מכירה של השירות הבולאי

מסע ארוך מלטביה לגרמניה דרך פלשתינה

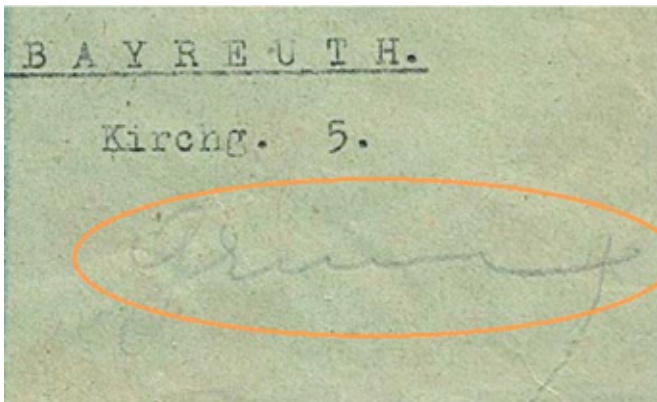
מאת: יהושע אלישיב

לו כ־BEYROUTH וכך קרה שהמכתב הוכנס לשק דואר עם שאר המכתבים לכיוון לבנון. המכתב התחיל לעשות את מסעו ללבנון דרך פלשתינה ופה טמון ההסבר לריבוי החותמות ה"לא שייכות" בצד האחורי.

שש חותמות על צידה האחורי של המעטפה

בשנות השלושים המוקדמות מנחת הכנרת באזור קיבוץ האון של היום שימש כשדה תעופה של אזור הצפון. מטוסי ים היו נוחתים על פני המים ודברי הדואר הועברו לטבריה להמשך הטיפול. עובדה זו מסבירה את הטבעתה של החותמת המנדטורית AU 2 32 TIBERIAS. פקיד הדואר בטבריה, שהיה ערני ושם לב לנתיב השגוי של המכתב, הוסיף בעיפרון את המילה GERMANY בצד הקדמי של המעטפה ושלח אותה לחיפה להמשך מסלול חזרה לאירופה.

המילה Germany שנכתבה על ידי פקיד הדואר בטבריה

שנחשפתי לראשונה ב־e-Bay למעטפה שבתמונה, הערכתי שמדובר בפריט בולאי טהור. המכתב, ססדרה של שלושה בולים משולשים מפארת את צידו הקדמי נשלח מריגה בירת לטביה ל־BAYREUTH. אין ספק שהמכתב נשלח על ידי אספן בולים לאספן אחר ומדובר במעטפות שהיו נפוצות מסוף שנות ה־20 ותחילת שנות השלושים ומוכרות היטב לאספני דואר האוויר של לטביה.

מכתב מריגה ל־BAYREUTH בגרמניה - מסע בן עשרה ימים

בהתבוננות מעמיקה יותר הבחנתי שהצד האחורי של המעטפה חורג במשהו מהגדרה שנתתי לפריט. כמות החותמות, חלקן לא מוכרות, הייתה חשודה בעיניי. התחלתי לחקור את העניין ואז עליתי על סיפור מעניין ומסע מרתק חוצה יבשות.

המכתב הרשום נשלח כאמור מריגה ל־BAYREUTH שבבוואריה בגרמניה. הוא נמסר למשלוח בדלפק דואר האוויר בסניף הדואר הראשי בריגה בשעות הצהריים ב־31 ביולי 1932, ונהוג במקרים אלה עלה לטיסה ישירה לברלין. חותמת הגעה של סניף דואר בשדה התעופה (BERLIN C 22-21 31.7.32) מאשרת דבר הגעתו בשעות הערב המאוחרות. משם הוא היה אמור להישלח לטיסת המשך בשעות הבקר שלמחרת, וכאן כנראה השתבשו הדברים.

שולח המכתב דאג כמעט לכל פרט: מעטפה מודפסת במכונת כתיבה וסידור בולים נאה. המידע היחיד שנשכח היה לכתוב כמקובל את שם מדינת היעד. במקום זאת הוא הסתפק במילה "VACIJA", שפירושה בשפה הלטבית גרמניה. מה לעשות, פקיד הדואר בשדה התעופה בברלין כנראה לא הכיר את המונח הלטבי ולכן מפאת השעה המאוחרת ועומס העבודה המילה BAYREUTH נראתה

חותמת הגעה BAYREUTH 9 אוגוסט 1932

חותמת דואר רשום חיפה 3 אוגוסט 1932

חותמת 2 TIBERIAS באוגוסט 1932

שוב למדתי את הכלל שאסור להסתפק במבט חטוף על פריט בולאי ולהסיק מסקנות חפוזות. הדוגמה שהבאתי ממחישה זאת בצורה הטובה ביותר. ■

חותמת חלשה של דואר רשום חיפה מ־3 באוגוסט מאשרת את ההגעה. לקח למכתב עוד שישה ימים תמימים להגיע ליעדו בסניף הדואר BAYREUTH 2 ב־9 באוגוסט והחותמת הנקייה והיפה מאשרת את סוף המסע הארוך.

תערוכות בולים מתוכננות לשנת 2019-2021

טבלת התערוכות מיועדת למציגים העומדים בקריטריונים הנדרשים והמעוניינים להשתתף באחת התערוכות הרשומות מטה. שימו לב שישראל לא משתתפת בכל התערוכות. בתערוכות בינלאומיות שישראל מוזמנת להשתתף בהן היא ממנה קומיסר אליו פונים המציגים ודרכו שולחים את האוספים שלהם. לכן, לנוחות האספנים הוספנו בטבלה זאת רשימה (לא סופית) של קומיסרים שמהם אפשר לקבל מידע ואפשרויות השתתפות.

בנוסף, אנחנו בעונת הטיולים ובהחלט כדאי למי שמזדמן לאחד היעדים הרשומים מטה לשלב גם תערוכת בולים בלו"ז המתוכנן.

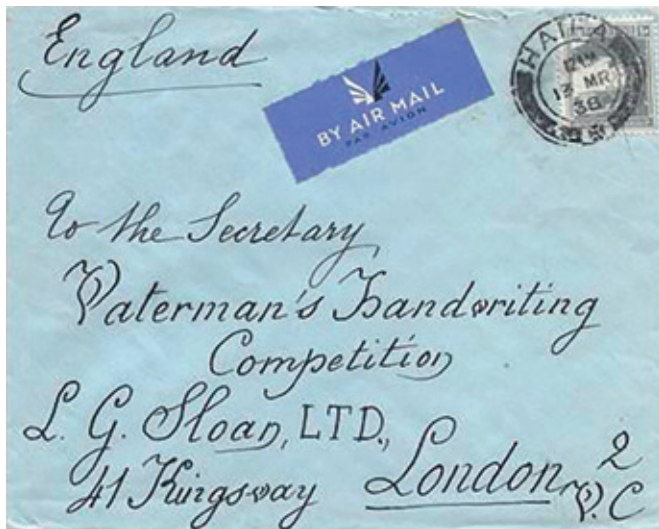
תערוכה	מיקום	תאריך	סטטוס	קומיסר
EFIRO 2019	רומניה	19-21/9/2019	תערוכה מקדימה ל-BALKALFILA	אדי לייבו
PLOVDIV PHILA 2019	בולגריה	17-20/10/2019	בתמיכת FEPA	אלי ובר
OVEBRIA 2019	אוסטריה	18-20/10/2019	הכרה של FEPA	תערוכה אזורית ללא השתתפות ישראל
ECTP 2019 תימאטית	איטליה	22-24/11/20-19	הכרה של FEPA	איציק ברק ולורנס פישר מציגים - אין קומיסר
NZ 2020	ניו זילנד, אוקלנד	19-22/3/2020	חסות FIAP	תערוכה אזורית ללא השתתפות ישראל
LONDON 2020	בריטניה	2-9/5/2020	חסות FIP	הדי פיבל
WSC INDONESIA 2020	אינדונזיה, ג'קרטה	6-11/8/2020	חסות FIP	לס גלסמן
NORDIA 2020	שוודיה	4-6/9/2020	הכרה של FEPA	תערוכה אזורית ללא השתתפות ישראל
BALKANFILA 2020	רומניה	17-20/9/2020	הכרה של FEPA	אין מינוי עדין
BULGARIA 2020	בולגריה, פלובדיב	אין תאריך עדין	חסות FIP	משה בורשטיין
TAIPEI 2020	טיואן, טאיפיי	10/2020	הכרה של FIP	תערוכה אזורית ללא השתתפות ישראל
CAPE TOWN 2021	דרום אפריקה	17-20/3/2021	חסות FIP	לס גלסמן
IBRA 2021	גרמניה, אסן	6-9/5/2021	חסות FIP	אין מינוי עדיין
NOTOS 2021	יוון	19-22/11/2021	הכרה של FIP	לס גלסמן
PHILANIPON 2021	יפן, טוקיו	אוגוסט או ספטמבר 2021	חסות FIP	אין מינוי עדיין

דואר אוויר בתעריף אחיד – "All Up" Air Mail בפלשתינה למדינות באימפריה הבריטית

מאת: יעקב כהן

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה וכניסת צרפת ובריטניה למלחמה נגד גרמניה ב־3 בספטמבר 1939 פסקה התכנית לדואר האוויר האזרחי בתעריף אחיד ותעריפי הדואר חזרו למתכונתם הישנה.

1. מכתב שנשלח מחיפה ללונדון בתכנית דואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב שנשלח בדואר אוויר בתעריף אחיד של 10 מיל מחיפה ללונדון בתאריך 13.3.38. המכתב נושא תווית של דואר אוויר אף על פי שהנחיות שפורסמו הדגישו שאין צורך בכך. כאמור שלב שני של התכנית הושק בפלשתינה בסוף פברואר 1938. יש לזכור שתעריף דואר אוויר לאנגליה בסמוך להשקת התכנית היה 25 מיל כך שהיה חסכון ניכר לשולח.

2. מכתב שנשלח מסרפנד (Sarafand) ללונדון בדואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב שנשלח בדואר אוויר מסרפנד ללונדון בתאריך 8.4.38 בתעריף אחיד של 10 מיל ולא נושא תווית דואר אוויר על פי ההנחיות כנדרש על ידי רשויות הדואר. חותמת סרפנד בקוטר 30 מ"מ מסווגת 6-E+ (D. Dorfman).

תכנית דואר אוויר בתעריף אחיד (All Up Scheme), בשמה הרשמי Empire Air Mail Scheme (EAMS), נועדה על פי מיניסטריון התעופה הבריטי להשיב את בריטניה להיות מובילה עולמית בתעופה האזרחית בסוף שנות השלושים. התכנית נחנכה ב־25 ביוני 1937 בטיסה באמצעות מטוס ימי (flying boat) בשם "סנטוריון" מסאות'המפטון לקניה.

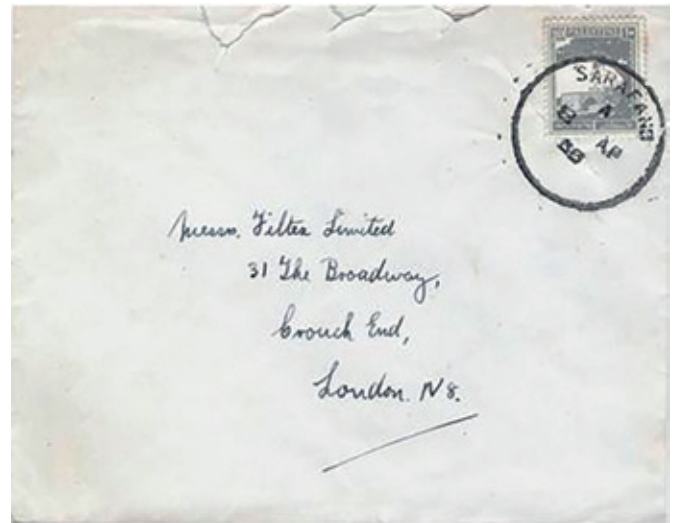
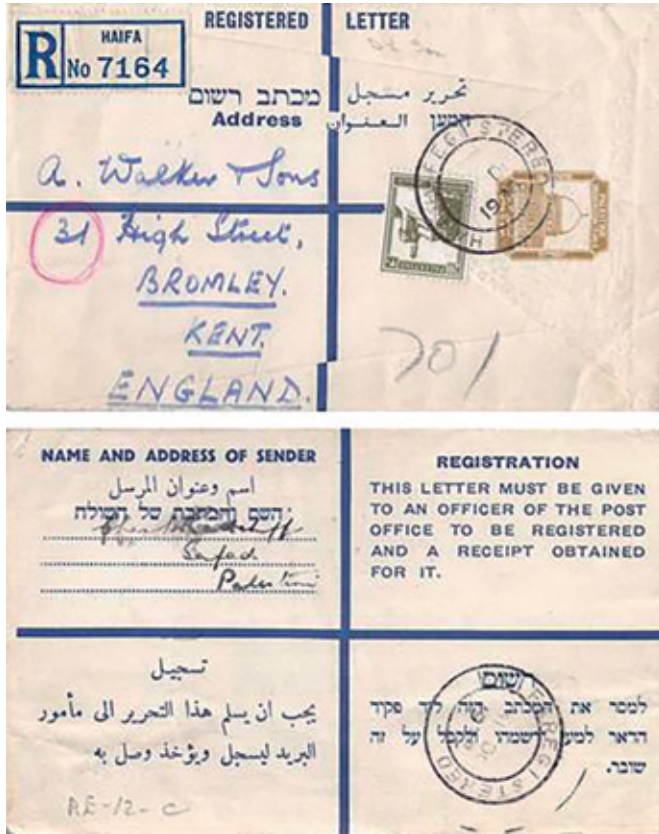
התכנית בוצעה בשלושה שלבים: בשלב הראשון נכללו מדינות לאורך מזרח אפריקה כמו קניה, טנגניקה, סודן, אוגנדה, רודזיה, זנזיבר, בואכה דרום אפריקה. בשלב השני מ־23 בפברואר 1938 נכללו מדינות במזרח התיכון כמו מצרים, פלשתינה ועירק ובמזרח אסיה כמו ציילון, בורמה, מלאיה (Malaya), סינגפור והודו. קנדה, השייכת לחבר העמים הבריטי, השיקה את התכנית ב־28 פברואר 1938. השלב השלישי בתכנית נכנס לפעולה ב־28 ביולי 1938 וכלל את ניוזילנד, הונג קונג ואוסטרליה.

בתמציתה של תכנית דואר אוויר בתעריף אחיד עמד הרעיון שמכתבים ליעדים שתוארו לעיל ישלחו בדרך האוויר כאפשרות הבלעדית, והשולח לא יוכל לבחור בנתיב אחר. לפיכך מכתבים אלה לא נדרשו לתוויות של דואר אוויר. מטרה נוספת שהובלה על ידי E. Geddes, יושב ראש חברת התעופה המלכותית (Imperial Airways), הייתה למנוע מחברות התעופה המקומיות של הודו, דרום אפריקה ואוסטרליה מלפתוח קווי תעופה בינלאומיים.

התעריף שנקבע מבריטניה למדינות האמורות היה 1.5 פני לכל חצי אונקיה (כ־15 ג') ולגלויה פני אחד. מפלשתינה תעריף דואר האוויר האחד היה 10 מיל ל־10 גרם ויחידת משקל נוספת או בחלקה בוילה ב־10 מיל נוספים, תעריף גלויה מפלשתינה עמד על 5 מיל.

תכנית דואר אוויר בתעריף אחיד הייתה כרוכה בעלויות גבוהות מאד לממשלה הבריטית והיא סובסדה בעיקרה על ידי דרום אפריקה, הודו ואוסטרליה. התכנית בכללותה הופעלה על ידי IA עם מטוסים ימיים בלבד בשל עלויות התפעול הנמוכות יותר בהשוואה לשימוש בשדות תעופה. התכנית קיצרה באופן משמעותי את לוח הזמנים בעיקר עקב הגדלת תדירות השירות ליעדים הנ"ל. למצרים תדירות הטיסות עלתה לשבע בשבוע, ארבע טיסות לכלותה ושתי טיסות ל־Malaya וזאת בהשוואה לפעם בשבוע בדרך כלל לרוב ארצות המזרח בנתיבי הדואר הרגילים. היקף הדואר שנשלח בתכנית דואר אוויר בתעריף אחיד גדל פי מאות בהשוואה לדואר רגיל וחייב הצטיידות במטוסים נוספים.

3. מכתב שנשלח מתל אביב ללונדון בדואר אוויר בתעריף אחיד עם חותמת מכונת ביול

4. מכתב ששלח בדואר אוויר מתל אביב ללונדון בתעריף אחיד של 10 מיל עם חותמת מודפסת מתאריך 11.V.38. בפינה הימנית התחתונה של 'הבול' מוטבע הסימון A-17. בחזית המעטפה מודבקת תווית דואר אוויר אף על פי שלא נדרש בהתאם להנחיות רשויות הדואר. החותמת המודפסת ללא סמליל.

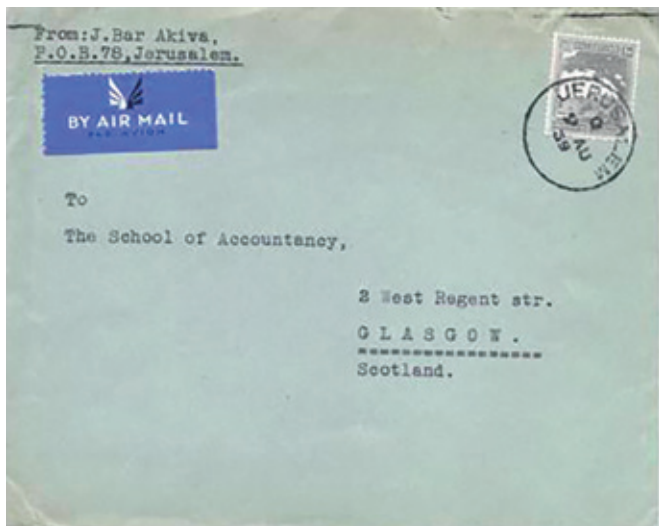
4. מכתב רשום שנשלח מחיפה לקנט, אנגליה בדואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב רשום שנשלח מחיפה לקנט, אנגליה בדואר אוויר בתעריף אחיד בתאריך 31.12.1938. תווית חיפה רשומה מס' 7164. המכתב נושא תעריף רשום של 13 מיל המודפס במעטפה מסוג RE.12-S (על פי Bale) ועוד בול של 20 מיל - תעריף אחיד של 10 מיל בדואר

אוויר ועוד 10 מיל למשקל עודף. חותמת ביטול של חיפה רשומה מסוג D7.

(M. Sacher, The Postal Marking of Palestine Mandate 1917-1948) על פי הנחיות רשויות הדואר לא נדרשת תווית דואר אוויר. זהו דבר דואר נדיר.

5. מכתב שנשלח מירושלים לגלזגו, סקוטלנד בדואר אוויר בתעריף אחיד

הבריטי. מצ"ב מזכר המפרט את המדינות המשתתפות בתכנית בשלב I ובשלב II.

EMPIRE AIR MAIL SCHEME

All first class mail (letters, postcards and other articles prepaid at letter rate) posted in Canada for the following Empire Countries is carried exclusively by air BEYOND ENGLAND under the Empire Air Mail Scheme as the normal means of transmission. The rate for letters is 6c. per half ounce or fraction thereof and 4c. each for postcards.

Anglo Egyptian Sudan	Zanzibar Protectorate	Malaya
Kenya Colony and Protectorate	Egypt	Federated Malay States (Negri Sembilan, Pahang, Perak, Selangor)
Uganda Protectorate	Aden	Unfederated Malay States (Johore, Kedah, Kelantan, Perlis, Trengganu, Brunei)
Tanganyika Territory	Palestine and Transjordan	Straits Settlements
Mauritius	British India (including British Indian Post Offices on the Persian Gulf, in French India and in Tibet, but excluding Portuguese India)	North Borneo
Nyasaland Protectorate		Sarawak
Northern Rhodesia	Ceylon	
Southern Rhodesia	Union of South Africa	
South Africa	South West Africa	
	Basutoland	
	Bechuanaland Protectorate	
	Swaziland	

המכתב עבר ככל הנראה בדואר אוויר ל־Durban בדרום אפריקה על ידי (Imperial Airways) IA על פי התכנית בתעריף אחיד ומכאן בדואר ים לקנדה. התעריף בפועל לקנדה בתאריך של 4.9.39 ובנתיב המתואר לעיל היה 60 מיל אך בגלל הסמיכות המאוד הדוקה לסיום התכנית סביר להניח שהמכתב עבר את מסגרת הדואר במתכונת של התעריף האחיד.

8. מכתב שנשלח מ־Stoke Newington באזור לונדון לחיפה בדואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב שנשלח מ־Stoke Newington באזור לונדון לחיפה בדואר אוויר בתעריף אחיד של אחד וחצי פני למשקל של חצי אונקיה (כ־15 גרם) בתאריך 26.10.38. המכתב מבויל עם בול של 1.5 פני, אך מכיוון שהמכתב במשקל עודף יש לחייב בקנס ביול. חותמת קנס ידנית בריטית משושה עם T והדפס ידני של 30 סנטים בינלאומיים לחייב את השולח/נמען לשלם עבור עודף המשקל (בסיס התעריף בסנטים של זהב - g. ctms). בפלשתינה 1 מיל שווה ל־2.5 סנטים זהב. לפיכך שערך הקנס = 30/2.5 = 12 מיל. 2 בולי קנס מנדטוריים של 6 מיל כל אחד מבוטלים על ידי חותמת כפולה של Mount Carmel מתאריך 31.10.38.

בגב המעטפה חותמת הסבר: "please advise sender that letters"

מכתב שנשלח מירושלים לגלזגו, סקוטלנד בשלהי תכנית דואר אוויר בתעריף אחיד של 10 מיל כנדרש מתאריך 9.8.39 עם חותמת ירושלים .s.c (single cycle) מסוג (Glassman & Sacher) B11. המכתב נושא תווית של דואר אוויר אף על פי שלא נדרש בהתאם להנחיות רשויות הדואר.

6. מכתב שנשלח מחיפה ללנקסטר, אנגליה בדואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב שנשלח מחיפה ללנקסטר, אנגליה בדואר אוויר בתעריף אחיד של 10 מיל. חותמת ביטול של חיפה מסוג F5 מתאריך 6.6.38 (על פי M. Sacher) וחותמת הגעה Hounslow/Middx מתאריך 10.6.38 (חותמת מכונה עם 7 גלים). מכיוון שהמכתב במשקל עודף, על פי ההנחיות של תעריף אחיד יש לחייב בקנס ביול. המכתב מוחתם בחותמת ידנית מקומית T מסוג L5. בעיפרון נרשם, לחייב את השולח/נמען בסכום של 40c (בסיס התעריף בסנטים של זהב - g. ctms). בשערך למטבע הבריטי 10 g. ctms שווה ל־1d. לפיכך קנס הביול הינו בשווי של 4 פני.

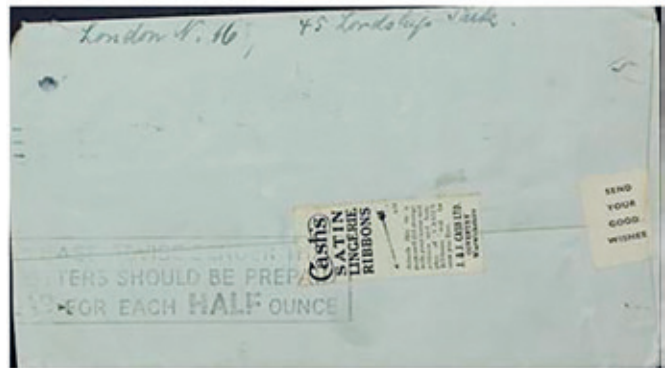
חותמת ביטול בדיו סגול. LANCs על 2x2 בולי הקנס הבריטיים וחותמת קנס ידנית 4 (D/ISE) פני, I.S.E. - inland section department, מחלקה המטפלת בדואר חוץ). חותמת בריטית נוספת Middlesex מתאריך 10.6.38.

7. מכתב שנשלח משכם למונטריאול, קנדה בדואר אוויר בתעריף אחיד

מכתב שנשלח משכם למונטריאול קנדה בדואר אוויר בתעריף אחיד של 10 מיל. התכנית הגיעה לסיימה עם הכרזת המלחמה של צרפת ובריטניה נגד גרמניה הנאצית ב־3.9.39. המכתב מוחתם עם חותמת שכם .s.c (single cycle) מתאריך 4.9.39 וחותמת צנזור משושה H.1 מסוג Q22. צנזור H.1 היה בשימוש שלושה חודשים בלבד (על פי Sacher). קנדה כאמור הצטרפה לתכנית דואר אוויר בתעריף אחיד בסוף פברואר 1938 בהיותה חברה בחבר העמים

תודה על תרומת בולים וספרים

- נמרוד אלוני - תל־אביב - לזכרה של אמו שולמית אלוני ז"ל
- שרה פון שוורצה - תל־אביב
- תמנה וולפון - חיפה
- רומנו - תל־אביב - לזכרו של פרופ' תגר ז"ל
- רומנו - תל־אביב - לזכרו של ישראל טרווטל ז"ל
- סיוון קונדה - רמת־השרון
- אילון מיכאל - תל־אביב
- דן ליבשוץ - תל־אביב - לזכרה של דינה ליבשוץ ז"ל
- לורנס פישר - רעננה
- אביב רויכמן - תל־אביב
- יוסי פרל - חיפה - לזכרו של אוטו פרל ז"ל
- רונן גולד - הרצליה - לזכרו של שבתאי גולד ז"ל
- עו"ד יחזקאל חרל"פ - חיפה - לזכרם של מרטין ואידה אילוביץ
- תמר שטרמר - חיפה
- דורון בר יעקב - תל־אביב
- ולדי פיש - תל־אביב
- טימור וסילב - ראשל"צ
- גדעון אפרתי - קיבוץ גרופית
- דוד איילון - בתים
- סמולר לאון - פרדסיה

ההתשלום הוא עבור כל חצי אונקיה". הצבור לא הפנים את השינוי במשקל המכתבים במעבר לתכנית התעריף האחד ולפיכך דברי דואר רבים נקנסו בשל כך. ■

אֵילִית - אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

Ayelet - The Israeli Association for Thematic Philately

אילית היא עמותה המאגדת בולאים מכל הארץ, האוספים בולים ודברי דואר על פי נושא.

* חברי אילית מקבלים את פרסומי האגודה:

<< חוברת "נמשאון" - יוצאת לאור ארבע פעמים בשנה. במידע בולאי על אספנות נושאית, נושאי איסוף וחומר בולאי;
<< עיתון "שובל" של התאחדות בולאי ישראל.

ranb2000.wix.com/ayelet

- * מפגשי חברים והרצאות פעם בחודש.
- * מכירות פומביות לחברי האגודה בלבד.
- * הדרכה וסיוע מקצועי לתצוגה בתערוכות בולים בארץ ובח"ל.
- * הזכות להנות משרותי הספרייה הבולאית העשירה של התאחדות בולאי ישראל.

ניתן לקרוא חומר נוסף באתר אילית בכתובת הבאה או באמצעות QR-Code:

יחסן של מדינות שונות לתושביהן הילידים בראי הבולים

מאת: ד"ר אלחנן בר-לב*

במשחקים האולימפיים שנערכו בסידני בשנת 2000 נבחרה צאצאית ילידים אבוריגינים בשם קאתי פרימן להדליק את האש האולימפית. פרימן זכתה במרוץ ל-400 מטר, ואת תמונתה השמחה עם המדליה ניתן לראות בבול אוסטרלי מאותה שנה

במהלך המחקר אותרו על ידי 1,283 בולים בנושא מדינות שהציגו את הילידים שלהן ואת תרבותם. במרביתן מדוברת השפה הספרדית, שכן שטחיהן נכבשו בתחילת המאה השש-עשרה על ידי הכוחות הספרדים. חלקן דוברות אנגלית, מאחר שכובשיהן היו אנגלים, ושתיים דוברות שפות אחרות: ברזיל (פורטוגזית) וסורינאם (הולנדית). מספר הבולים בנושא זה, ביחס לנושאים אחרים שהופיעו בבולי אותן המדינות, הינו זניח (פחות מ-0.5% מכלל הבולים), שכן כל המדינות הללו ביחד הנפיקו עד היום כ-300,000 בולים שונים. מאחר שאין באפשרותי להציג את כל 1,283 הבולים, אסווג את הבולים למספר קבוצות, ובמסגרת כל קבוצה אציג בול או שניים. בול הדואר הראשון בו הוצג יליד מקומי הונפק בגואטמלה בשנת 1878, ובו מופיעה אישה אינדיאנית צעירה שלראשה נוצות. פרט למחרוזת שעל צווארה והנוצות שלראשה, קשה להבדיל בינה לבין תווי פניה של אישה אירופאית.

העולם המודרני בו אנו מצויים כיום, הוא תוצר מובהק של התרבות האירופית, גם במדינות השוכנות אלפי קילומטרים מאירופה. תרבויותיהם של "הילידים" המקוריים של אותן מדינות, אשר התגוררו בהן מזה דורות, נדחקו ברוב המדינות שעברו מודרניזציה עקב הכיבוש הקולוניאלי לשוליים החברתיים והתרבותיים. על כך נכתבו הררי ספרים ואלפי מחקרים. גם במדינות בעלות משטר דמוקרטי למהדרין, כארצות הברית, קנדה, אוסטרליה וניו-זילנד, סובלים הילידים המקוריים מהזנחה וקיפוח. במדינות אמריקה הלטינית קיים קיפוח מובנה של הילידים, אם כי בדרגות שונות. למשל, במקסיקו ישנה מחאה מתמשכת של בני חבל צ'יאפאס כנגד המשטר, אך בבוליביה השלטון מוחזק לכאורה בידי הילידים, שכן הנשיא מאז 2006, איוו מוראלס, הוא אינדיאני גאה. גם בפרו היה נשיא אינדיאני מ-2011 עד 2016 – אולנטה הומלה. עם זאת, בברזיל הילידים עדיין זוכים לכתף קרה מהממשל, וכך גם ברוב מדינות אמריקה הדרומית והמרכזית. אפילו הזכות הבסיסית לחינוך נמנעת מילדיהם של ילידים רבים.

בזווית הבולאית, עולה השאלה **עד כמה הקיפוח או ההעדפה של הילידים בכל מדינה באים לידי ביטוי בבוליה?** כדי לענות על שאלה זו, יש להגביל את המחקר הבולאי למדינות המקיימות את התנאים הבאים:

1. **המדינות הינן עצמאיות** – שכן שלטון קולוניאלי תמיד ראה בילידים אנשים נחותים, בעלי אלמנטים תרבותיים אקזוטיים.
2. **הממשל במדינות אלה מוחזק בידי אירופאים שאינם נצר לילידים המקוריים** – כיוון שבמדינות בהן אנשי הממשל הבכירים הם צאצאי הילידים המקוריים, בלתי סביר שיפגינו יחס מסויג או שלילי כלפי תרבותם של אבותיהם.

בשתי יבשות בלבד ישנן מדינות העונות על תנאים אלה – **אמריקה ואוקיאניה**. באפריקה התקיימה עד שנת 1994 מדינה אחת כזו – דרום אפריקה. מאחר שבמדינה זו נהג שלטון ההפרדה הגזעית למן 1948 ועד 1994, הרי שיחסה של המדינה באותן שנים לתושביה הילידים – אפלייתם לרעה – לא היה מוטל בספק.

עם ההעמקה במחקר התווסף תנאי נוסף למיון: על הבולים להציג ילידים מאותה מדינה ולא כאלה שחיים במדינה אחרת, כיוון שיחסה של המדינה המנפיקה כלפיהם עשוי להיות מוטה, בהיותם זרים ולא תושביה שלה.

* ד"ר אלחנן בר-לב הוא מרצה לחינוך והוראה. מלבד הרצאות למוסדות פרסם ד"ר בר-לב מגוון מאמרים בנושאים שונים כגון אקלים בית הספר, הנחלת ערכים, בולאות, אתלטיקה קלה ועוד. בולאי מאז שנת 1961.

הינמטונהילקטיט שבט נז פרס הממוקם במדינת אורגון שבמערב ארצות הברית. בתחילת 1877 התקדמו כוחות הצבא האמריקני אל הטריטוריות השבטיות וגירשו את הילידים ממקום מושבם. הממשל הלבן הועיד למקומיים שמורות מתוחמות, שבהן ינהלו את חייהם (רוב צאצאיהם של הילידים אכן חיים בשמורות גם כיום).

הינמטונהילקטיט, שהיה בשנים אלה ראש השבט, התנגד לרעיון זה, ולאחר שלא הצליח להתמודד מול הכוחות שצרו על שבטו, נסוג עם השבט כולו לכיוון הגבול הקנדי, כפי שעשה "הפר היושב" בראש שבטו לפניו. לאחר חודשים של מסע מפרך, השיגו אותו החיילים האמריקנים ושלחו את אנשי השבט לשמורה שהוקצתה עבורם. עלילותיו של ראש השבט דווחו בהרחבה בעיתוני התקופה, ומאחר שמרבית האמריקנים לא הצליחו להגות את שמו כהלכה, החלו עורכי העיתונים לכנותו "צ'יף ג'וזף", בהדגישם את הקרבתו למען אנשיו ואת מזגו הנות. כמו כן הופיעו מספר בולים לציון מנהיגים מקומיים חיים, לרוב כאלה המחנפים להם. בולט ביניהם הוא בול המוקדש לנשיא בוליביה הנוכחי, איוו מוראלס. כאשר נבחר בשנית בשנת 2010 הונפק בבוליביה בול שהציג אותו עטור בסמלי השלטון, ומאחוריו ציור של צ'יף, הקשור למורשתו השבטית.

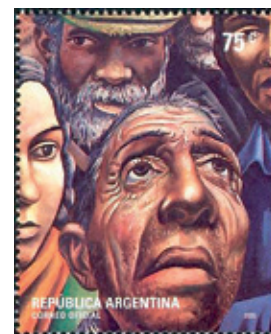
• **אירועי עבר מזווית הראייה של המקומיים** – לא הופיעו בולים רבים המציגים אירועים היסטוריים מתוך נקודת המבט של המקומיים, אך להלן בול מעניין הטומן בחובו סיפור: בשנת 1946 הנפיקה פרגוואי בול המציג את כישורי ההתמצאות בטבע של ילידים מבני שבט הגואראני, הנעזרים במפה טופוגרפית, ממש כאילו היו אירופאים בני התקופה.

הבולים שהונפקו מאז הופעת בול זה מעידים כי בשונה מהמציאות בפועל – של אפליית המקומיים במקרים רבים – בבולים הם מוצגים לרוב בהד חיובי, או לכל הפחות כתופעה אנתרופולוגית ראויה לציון, אך לא באור שלילי. אציג להלן מספר בולים מעניינים בהם נתקלתי במהלך האיסוף, המשקפים משהו ממערכת היחסים המורכבת בין השלטונות לבין הילידים המקומיים.

• **אמפטיה כלפי המקומיים** – בולים מעטים הונפקו במגמה להביע הזדהות עם המקומיים, על התלאות והתפוכות שעברו בשל פגיעת הכובש המערבי בנוף מולדתם. אחד הבולטים שבהם הוא בול אוסטרלי משנת 1934, לציון מאה שנים לטריטוריית ויקטוריה. בבול זה מופיע יליד אבוריגיני הצופה – כנראה בייאוש – כיצד הנוף השתנה עבורו: במקום יער עבות ועתיר מרחבים וחיות שניתן לצוד, לאורך גדת הנהר צצו שכונות מגורים ובתים מחודדי גגות.

בול אקספרסיבי אחר הונפק בארגנטינה בשנת 2005. בול זה מציג את עבודותיו של האמן המקומי אנטוניו ברני, שעל פי התבוננות ביצירתו ניכר שהיה בעל מודעות חברתית גבוהה. בבול מוצגים פועלים ילידים קשייזים בפטגוניה, שעניינם מביעות את הייאוש של חיים על גבול הקיום והסתמכותם הנואשת על רצונו הטוב של הממשל המרכזי.

• **הנצחת מנהיגים ילידים מהעבר** – בולים לזכרון של דמויות היסטוריות של ילידי המקום הופיעו במספר מקומות בעולם. בכך מצטיינת ארצות הברית, שהנפיקה בולים להנצחתם של ראשי שבטים אינדיאנים לא מעטים, חלקם אף בשמותיהם השבטיים. אחד מאישים אלה הוא מי שכונה צ'יף ג'וזף. כדי לעמוד על מקומו של צ'יף ג'וזף בתרבות האמריקנית, ולהבין כיצד הוצמד שם אירופאי לראש שבט אינדיאני, גוגול בקצרה את סיפור חייו. צ'יף ג'וזף נולד בשנת 1840 בשם

- **הצגת עבודות של חוקרים ואמנים שעסקו בתרבות המקומיים בבולים** – מספר בולים הוקדשו לאנתרופולוגים ואמנים שעסקו בחיי הילידים. בבול משנת 1961 שהונפק בארצות הברית נראים ציידים אינדיאנים, פרי מכחולו של האמן פרדריק רמינגטון, איש המאה התשע־עשרה.

שורשיו של הסיפור נעוצים במאה השמונה־עשרה, במהלכה הכובשים הספרדיים התעמרו בבני השבט, ואנשיו היו במגננה מפני האירופאים במשך דורות רבים. לאחר שנים של שלטון מדכא, תפס ב־1940 את השלטון בפרגוואי בהפיכה צבאית הגנרל היגיניו מוריניגו. לכאורה, עוד שליט מבית הייצור הקולוניאלי. אלא שמוריניגו היה בן השבט מצד אימו, ואף דיבר בשפת הגואראני. לאחר עלייתו לשלטון הוא ביצע כמה תיקוני עוולות לבני השבט, והדבר ניכר בבול זה.

- **הצגת מבני המגורים של הילידים** – בבול קנדי משנת 1950 נראה ויגוואם אינדיאני – בית עשוי עורות בצורת חרוט – שלידו תולה אישה עורות לייבוש. כיפת האוהל חשופה, כדי לאפשר לעשן המיתמר מהאש שבמרכז האוהל לצאת לחלל ולא להילכד בתוכו.

בול מעניין נוסף הונפק בשנת 2002 בפנמה, בו מופיעה משפחת ילידים אינדיאנית אשר מביטה בהשתאות בספינה אירופית המתקרבת לחוף שלידו הם חיים. תמימותו של הילד המצביע על כובשיו מכמירת־לב עבור כל מי שמכיר את תולדותיה של ההשתלטות הספרדית על האזור כולו.

- **הצגת אורחות חייהם האוטונומיים של המקומיים, המנותקים מחיי האדם המערבי.** יכולתם של הילידים לשמור על ניהול עצמי מודגשת בבול מניו־זילנד משנת 1940 (בעמוד הבא מימין). בבול זה נראים מספר גברים המקיימים אסיפה. שומר חמוש מוצב בכניסה למתחם, על מנת למנוע את הגעתם של אורחים לא־קרואים. בול נוסף המדגיש את יכולתם של ילידים לדאוג לצרכיהם מבלי להתבסס על המצאות האדם המערבי, הונפק בקולומביה בשנת 1990 (להלן משמאל). הבול מציג את נשות שבט הווי (Wayuu) העוסקות באיסוף מלח ממרבצים הפרושים בשטח השבט. מיקומו של השבט הוא בצפון־מזרח קולומביה, בחצי האי גואחירה (Guajira), שהוא מדברי בחלקו ובו אוצרות טבע רבים כגון פחם, מלח ואפילו גז טבעי. אף על פי שבמרבית המקרים גברים עוסקים בעבודות אלה, הודגשה תרומתן של הנשים, כדי להעצים את המסר התפקודי לגבי יכולותיהן של השבט לקיים את עצמו, גם באמצעות נשות השבט.

רבים מהבולים המקומיים מוצגים באופן אקזוטי: בול שהונפק בברזיל בשנת 1991, בו נראה נער בן שבט מאזור האמזונאס, שעל גופו ציורים ובפניו נעוצים מקלות

היא, קרוב לוודאי, לסייע לתיירות המקומית. בבול מקסיקני משנת 1973 (להלן מימין), מוצג איש אחד השבטים במדינה הרוקד כאשר בידיו כלי נגינה שנקרא מארקס המכיל כדורים רוטטים, ועל ראשו ראש טקסי של צב. ריקוד של ילידים הצבועים בצבעי גוף מרהיבים מוצג בבול אוסטרלי מ-1971 (למטה משמאל).

ריקוד טקסי המשלב מספריים (טיחראס), וכולל תלבושות מסורתיות של שבטים מאזור האנדים, מוצג בבול מפרו שהונפק ב־2011.

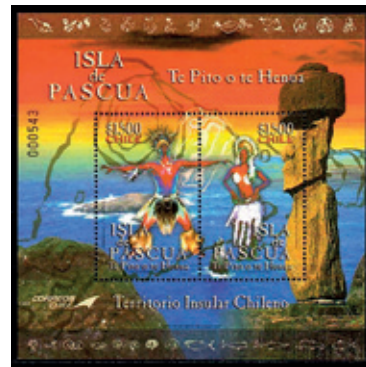

הגשת סיוע לילידים – במסגרת התפיסה לפיה יש לנקוט ב"העדפה מתקנת" עבור הילידים המקומיים, לנוכח הקיפוח שחוו שהוביל במרוצת ההיסטוריה לאפליה וחסמימת האפשרות להתקדם בתחומים רבים, בכמה מדינות בדרום אמריקה הונפקו בולים שהציגו תכניות סיוע לילידים. באחד מהם, משנת 1980, נראה נשיא אקוודור, חיימה רולדוס אגילרה, לוחץ את ידה של ילדה אינדיאנית, כביטוי לתכניתו לסייע לילידים החיים במדינה.

ניתן להניח שהשירות הבולאי הקולומביאני החליט להציג דווקא את נשות השבט, כיוון שמדובר בתופעה ייחודית, שכן במבנה המסורתי של שבטים מקומיים בעולם תפקידה של האישה הוא גידול הילדים וניהול משק הבית ולא עבודה מחוץ לבית, מתוך מחשבה שהצגת תופעה זאת בבולים תוביל לעידוד התיירות באזור.

הילידים כמוקדי תיירות – בהמשך לבול הקולומביאני לעיל, ניתן להבחין כי רבים מהבולים המציגים את הילידים המקומיים, הונפקו לצורך עידוד התיירות ולמשוך את האדם המערבי להיחשף לתופעות אלה וכך לתרום לתיירות במדינה. בגיליונות מצ'ילה משנת 2007 מוצגים הילידים של איי פסחא, ורקדים בבגדים מסורתיים.

בעוד הפסלים של איי פסחא מפורסמים ברחבי העולם, מציג בול קולומביאני משנת 1979 סירת קאנו שחותרים בה ילידים באזור האמזונס (בדרום מזרחה של המדינה) והכיתוב לא מותיר ספק – הבול נועד לעודד תיירות לאזור. הציפורים על השיח והתנין בתחתית הבול התווספו כדי לעורר את התלהבותם של חובבי הטבע לצאת למסע המאתגר באזור זה.

הצגת מרכיבים אנתרופולוגיים של תרבות הילידים – הצגת תכונות יוצאות דופן של תרבות המקומיים בבולים נועדה אף

בשולי הדברים, בולים המנציחים את אורחות חייהם ותרבותם הייחודית של הילידים המקומיים – הרחוקה שנות אור מחיי של האדם המערבי – שופכים אור על מערכת הגומלין ויחסו של האדם המערבי כלפי התרבויות המקומיות.

מרבית הבולים מציגים יחס חם וחיוני כלפי הילידים ותרבותם. ממה נובע חוסר ההתאמה בין הצגתם בדרך זו לבין ההתאכזרות הממסדית בפועל שהייתה ועדיין קיימת כלפיהם? התשובה אינה חד-משמעית. יתכן ששיקולים כלכליים מעורבים בכך, שכן הכרה פומבית בעוול כלפי אוכלוסייה כלשהי מחייבת מתן פיצויים, ואולי ישנן סיבות אחרות. אני נוטה לקבל את הנימוק שמעלה ג'ק צ'ילד לגבי בוליה של אמריקה הלטינית: הבולים משחקים תפקיד משמעותי בפוליטיקה של התרבות המקומית והנרטיב הלאומי בכל מדינה. מרבים להעלות בהם נושאים המצויים בלב הקונצנזוס, גם אם לעיתים הם מציגים רק את השקפתו של הרוב.

למסקנה דומה הגיע קרלוס שטוצר חצי לפניו, בתקופה שבה הבולים היו עדיין האמצעי העיקרי למשלוח דברי דואר. כבר אז נחשבו הבולים כמנוע תעמולה לעידוד התיירות, ובאמצעות הצגת התרבות האקזוטית המקומית – לעתים שאין לה אח ורע בתרבויות מקבילות בעולם – קיוו מדינות שונות למשוך תיירים. כמו כן שימשו הבולים כמכשיר רב ערך להשרשת הערכים הלאומיים, וכן הטמעת הנרטיבים והמסורות הכרוכות בהם. מסיבה זאת מקומם של הילידים בתרבות ההגמונית שהובאה מאירופה הוא שולי, והדבר בא לידי ביטוי הן במיעוט הבולים העוסקים בהם והן בחוסר ההתאמה שבין ייצוגם בבולים לבין היחס הממסדי כלפיהם בפועל.

היטמעותם של ילדים בימינו בא לידי ביטוי בסדרת בולי חפצים מודרניים וביטויים בלשון המאורית משנת 2017. באחד מהם נראה דיסק און קי, ולצידו הביטוי המתאים במאורית (פומהארה)

חרטה על היחס למקומיים שהיה בעבר – הצלחתי לאתר רק בול בודד שבו מוצגת חרטה גלויה כלפי המקומיים, ובקשה לתיקון העוולה ההיסטורית כלפיהם. ברקע בול שהונפק בשנת 2011 על ידי הרפובליקה הדומיניקנית, מופיע אנטוניו דה מונטסינוס, מיסיונר באי היספניולה (שכיום שוכנות בו האיטי והרפובליקה הדומיניקנית), שהפך למגינם של הילידים ונרצח בשל כך בשנת 1540. פסלו ניצב על החוף בבירה סנטו דומינגו, והוא מציג את מונטסינוס צועק לעזרתם של האינדיאנים. הטקסט בבול הוא ציטוט דבריו של מונטסינוס וזעקתו לעזרת האינדיאנים. הפסל נתרם על ידי ממשלת מקסיקו ונחנך על ידי נשיאי מקסיקו והרפובליקה הדומיניקנית בשנת 1982.

בולים המוקדשים לאירועים היסטוריים בהם המערביים נפגשו עם המקומיים. למשל, אחד הבולים הראשונים שהציגו את ההיסטוריה מנקודת ראותם של הכובשים האירופים הוא בול אמריקני מסדרת "קולומביה" המפוארת לציון 400 שנה לגילוי אמריקה. בבול זה, שהופיע בשנת 1892, נראה קולומבוס מציג את הילידים בפני מעסיקיו – המלך פרדיננד והמלכה איזבלה מספרד. התחושה המתעוררת ממבט בתמונה היא שהילידים מהווים מעין חיות-מחמד בסיפור, ולא נציגים של עמים חופשיים וגאים. הם עומדים במחלצותיהם המסורתיות, בעוד האירופים נועצים בהם עיניים סקרניות.

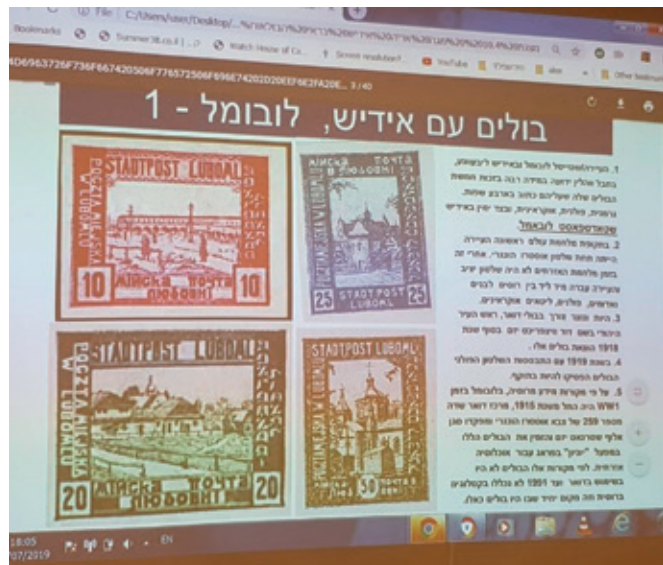

בול נירזילנדי משנת 1940 מציג את החתימה של הסכם וואיטנגי, שהסדיר את זכויותיהם של המאורים באזור שהפך לקולוניה. הילידים חיפשו הגנה מפני הצרפתים, אך בתוך ארבעה חודשים השליטים הבריטים התעלמו מההסכם באופן חד צדדי. הדבר כמובן לא בא לידי ביטוי בחגיגות שבה נראה המנהיג המאורי חותם על המסמך כשמולו קצינים מצבא הוד מלכותה ויקטוריה.

יודאיקה באיל"ת

במפגש האחרון של איל"ת שהתקיים במוזיאון ארץ ישראל שמענו החברים את סקירתו של יהושע מגר אודות התערוכה המלכותית בשטוקהולם בה זכה במדליית זהב גדולה. יורם לוביאניקר ששימש כקומיסר בתערוכה בסין העביר את רשמיו וחוויותיו, והתובנות אליהן הגיע בעקבות תערוכה זאת. חלקו השני של המפגש הוקדש להרצאתו של אריה שוהם שהתמקדה בשני נושאים: ההיסטוריה הארוכה והמעורבות העמוקה של היהודים בליטא, וכיצד בעיירה לובמל הונפקו פריטים בולאיים המכילים כתוביות בידיש וסיפורו של מגן-הדוד – רקע היסטורי והתפתחות הזיקה שלו ליהדות. ■

בולאות – הניצוץ של מוטי לייפר

עמות ניצוצות פועלת מתוך רצון ליצור אצל תלמידים מוטיבציה ויכולת לפתח פעילות משמעותית ולהפכה לחלק מרכזי בחייהם. הניצוץ הוא תחום התעניינות שאוהבים ורוצים לפתח. מנחים מתחומים שונים משתפים את התלמידים באופן ישיר בניסיונם במטרה לעזור להם לגלות מה מעניין ומלהיב אותם. הניצוץ של מוטי, מנהל אגודת בולאי כפר סבא, הוא בולאות וזאת השנה השלישית שהוא מנחה את התלמידים וקוצר הצלחה מרובה. מוטי קורא לאספנים נוספים להצטרף לתכנית ולהדליק את הניצוץ הפילטלי בקרב תלמידים נוספים. ■

סיפורי התנ"ך במועדון בולאי כפר סבא

משה ביאלי, חבר מועדון בולאי כפר סבא, הציג לפני קהל של כ-40 איש שמחציתם לא בולאים מאוסף התנ"ך שלו. המוטיבים הבאים לידי ביטוי בסיפורי התנ"ך שמשו השראה לציורים בתקופות שונות ובהרצאה זאת באו לידי ביטוי נושאים אלו כפי שהם משתקפים בבולים. ■

הספרייה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל

פתוחה בימי חמישי בין השעות 09:00-16:00
לחברי ההתאחדות – השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וצילומי תצוגות.
לקהל הרחב – עיון במקום.

רח' פינסקר 2, תל-אביב, קומה א',
טל': 03-6295547

בולי פלסטין – עיוות היסטורי ככלי תעמולה

מאת: לילך גלעד

מעטפת יום הופעה

כאשר מתבוננים בבולים אלה מבחינים בהפרה של שני הסעיפים: הערך הנקוב מצוין במיל, מטבע שהיה בשימוש בתקופת המנדט ואשר בעבר ישראל הטילה סנקציות על השימוש בו, והביטוי מדינה פלסטינית מנוגד לסעיף א' המתיר שימוש במונח המועצה הפלסטינית או הרשות הפלסטינית (בשנת 2013 הכריזה שרת הדואר הפלסטינית על הנפקתו של בול חדש הנושא לראשונה את הכיתוב מדינת פלסטין). הנפקתם של בולים אלו ממשיכה מגמה מתמשכת של הרשות לקבע תודעתית את קיומה וריבונותה של הישות הפלסטינית על ידי מצג שווא של מסרים היסטוריים שקריים. בולי ה-EEF שהודפסו ב-1918 נועדו למעשה לתת מענה זמני לשירותי דואר בסיסיים לאחר הכיבוש הבריטי באזור, ואין בהם שום זיקה היסטורית לישות הפלסטינית. בדומה לרעיון זה כדאי להזכיר את הבולים שהודפסו בעבר בשנת 1995 עם תמונות בולי הנוף המנדטוריים משנת 1923 שבראשם הכיתוב פלסטין. גם פה באה לידי ביטוי המגמה ליצור צרף היסטורי רב שנים כבסיס לגיטימי לקיומה של מדינה עצמאית.

בול נוף מנדטורי על בול פלסטיני - 17 במאי 1995 - מכתבים שבילו בבול זה הוחזרו לשולח

10 בפברואר 2018 הנפיקה הרשות הפלסטינית בול וגליונית זיכרון לציון 100 שנה להופעת הבול הפלסטיני הראשון.

במרכזו של הבול העתק של בול דואר שהודפס עבור חיל המשלוח למצרים (Egyptian Expedition Force) בחודשים הראשונים לכיבוש הארץ על ידי הבריטים. את הציור תוחמת מסגרת כפולה בתוכה הכיתוב בערבית ואנגלית: מדינת פלסטין (State of Palestine) 100 שנה. הערך הנקוב על הבול 500 מיל.

100 שנה לבול הפלסטיני הראשון

ברקע הגליונית, שמימדיה 7X10.5 ס"מ, איור של גיליון בולי ה-EEF ובמרכזה הבול שערכו הנקוב 1800 מיל. את הגליונית מלווה טקסט באנגלית וערבית: יובל 100 לבול הפלסטיני הראשון. בפניה הימנית של הגליונית הלוגו של הדואר הפלסטיני. בהסכם קהיר שנחתם במאי 1994 נקבעו כללים הנוגעים לשירותי הדואר והנפקת בולים ברשות הפלסטינית ואלה קיבלו משנה תוקף בהסכם טאבה מספטמבר 1995. בהסכם נקבע (סעיף 29):

הצד הפלסטיני ינפיק בולי דואר ודברי דואר, חותמות דואר וכל החומרים הקשורים האחרים, בכפוף להוראות הבאות:

- א. בולים יכללו רק את הביטויים "המועצה הפלסטינית" או "הרשות הפלסטינית", את הערך הנקוב ואת נושא הבול. אם חותמות דואר כוללות את שם הרשות המנפיקה, ניתן להשתמש רק בביטויים האמורים לעיל.
- ב. הערך הנקוב יצוין רק בהילך חוקי מוסכם מאלה הנמצאים במחזור בגדה המערבית וברצועת עזה (מטבע ש"ח או מטבע מוסכם מראש אחר).

15th January 2019
Intended release date - 10 February 2018

Centenary of first Palestinian stamp - 1 Full sheet

10 בפברואר 2018 - תאריך ההנפקה מתוכנן מול הנפקה בפועל

העלון המצורף לבולים החדשים כתוב באנגלית אך לא ניתן להבין ממנו כלום. נראה שמדובר בתרגום אינטרנטי קלוקל. לעומת זאת הפרטים הטכניים ברורים ובעלי משמעות. בולים אלה הודפסו בבחריין בכמות של 5000 בולים ו-2000 גיליוניות בלבד. על פי יורם גלעדי שנמצא בקשר עם רשות הדואר ברמאללה, בשנים האחרונות הבולים מודפסים בבחריין בכמויות קטנות והם אמורים לעבור ביקורת של ישראל. לעיתים קרובות הם מעוכבים בגלל מסרים לא הולמים והפרת ההבנות. בפועל בולי 2018 שוחררו רק בשנת 2019 והבול בו אנו עסקין הותר רק ב-15 בינואר 2019. את תאריך ההנפקה המתוכנן של בולי הרשות מול ההנפקה בפועל ניתן לראות באתר המסחרי <http://www.palstamps.eu/psramallah.htm>.

מערכה מדינית באה לידי ביטוי באמצעים שונים כאשר תעמולה היא חלק בלתי נפרד מהמשחק הפוליטי. ההתנהלות שלנו מול הרשות הפלסטינית רצופה עימותים בלתי פוסקים שהנפקת הבולים היא חלק מהם. נקווה שפתרון מדיני ליישוב הסכסוך יפעע גם להתנהלות הדוארית. ■

ידיד אספנות

מרכז קהילתי דב הוז, רח' דב הוז 16, תל אביב, קומה ב' חדר מס' 2

**בולים, שטרות, מטבעות עוד...
יום ג', הראשון בכל חודש
12:00-17:00**

למידע: הב"י: 03-6295547 • אגודת ת"א 052-4667864

הנפקות בעולם לציון אירועים ומועדים

מאת: אביב רויכמן

500 שנים למותו של ליאונרדו דה וינצ'י (1519-1452)

ליכטנשטיין הנפיקה בחודש יוני סדרת בולים מיוחדת לציון 500 למותו של האיטלקי ליאונרדו דה וינצ'י, מגדולי אומני הרנסאנס. הוא היה צייר, פסל, ארכיטקט, מכונאי, מהנדס, אנטומיסט, מדען, מתמטיקאי וממציא.

וגם הדואר הבריטי הנפיק סדרה של לא פחות מ-12 בולים לציון האירוע המדובר המתארים רישומים של דה וינצ'י:

100 שנים לתנועת ההתנגדות הקוריאנית לשלטון היפני (1919)

דרום קוריאה הנפיקה ב־1 במרס גיליונית מזכרת וגיליון בולים מוקטן לציון מאה שנים להקמת תנועת המחאה העממית לכיבוש היפני על קוריאה. הסכם הסיפוח נכפה על קוריאה ב־1910 וכונה "ההשפלה הלאומית בשנת הכלב". באותו יום ב־1919 הפתיעו הקוריאנים בהצהרת עצמאות ויצאו להפגנות עממיות נרחבות ברחבי המדינה. היקף ההפגנות עמד על כ־2 מיליון איש. היפנים דיכאו את ההפגנות באלימות – אלפים נהרגו ועשרות אלפים נפצעו. בהשפעת המהומות אף הוקמה ממשלה גולה בסין. אך היפנים נשארו בקוריאה למשך שנים רבות (עד תבוסתם ב־1945 במלחמת העולם השנייה).

50 שנים לנחיתה על הירח (1969)

מדינות רבות ציינו לאחרונה יובל לנחיתה אפולו 11 על הירח (כולל גיליון "הבול של" בישראל). בארה"ב הונפקו שני בולים: בבול האחד תמונת הקסדה של באז אלדין אשר משתקף בה רכב הנחיתה, דגל ארה"ב וגיל ארמסטרונג; בבול השני מודגש סימון מקום הנחיתה על פני הירח.

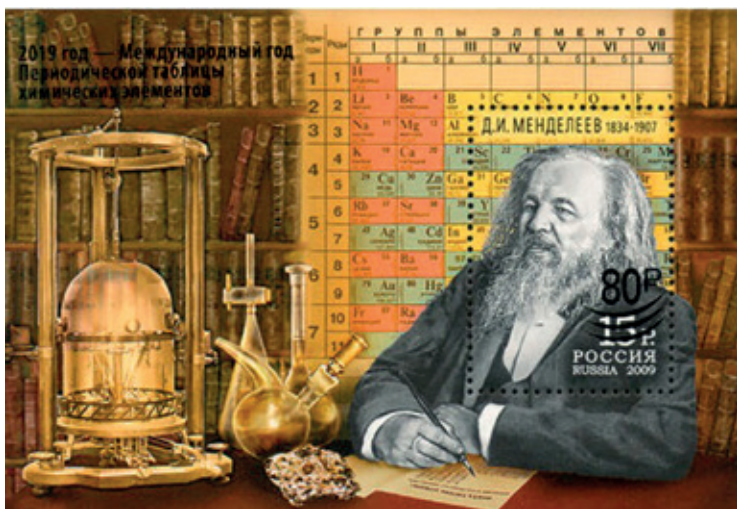
הבול של אלג'יריה:

הבול של הונגריה:

ולבסוף גיליונית המזכרת הרוסית:

450 שנים לתרגום התנ"ך לספרדית (1569)

ספרד ציינה השנה 450 שנים לתרגום התנ"ך לספרדית אך לא בזיקה ליהדות דווקא כי אם לציון מקביל של 500 שנים לרפורמציה הפרוטסטנטית שהתחוללה באירופה במאה ה־16, במהלכה קמו פלגים נוצריים חדשים שדחו את סמכותה של הכנסייה הקתולית. "תנ"ך הדב" נקרא התרגום הראשון של התנ"ך לספרדית משום שעל עטיפתו צוייר דב שמנסה להגיע ליערת דבש בצמרתו של עץ.

150 שנים לטבלה המחזורית של מנדלייב (1869)

מדינות לא מעטות בעולם ציינו 150 שנה לגילוי הטבלה המחזורית של החומרים הכימיים על ידי המדען הרוסי דמיטרי מנדלייב.

הבול של ספרד:

300 שנים לליכטנשטיין (1719)

ושוב **ליכטנשטיין**. זו חגגה בינואר האחרון 300 שנים להולדת הנסיכות. והפעם בדרך מפתיעה – הנפקת גיליונית מזכרת ובה כתר הנסיכות משולב ברקמה מבד. ייצור הגיליונית נעשה באוסטריה. שוויץ הייתה המדינה הראשונה בעולם שעשתה שימוש בבד בבולים בשנת 2000. מדינות נוספות שהנפיקו בולים מבד – ברזיל, איטליה, סינגפור וגם ידיתנו מיקרוניזיה.

יובל שנים לרחוב סומסום (1969)

ועוד יובל בארה"ב. השנה חוגגים 50 שנים עם סדרת בולים בת 16 דמויות מ"רחוב סומסום", סדרת הטלוויזיה שזכתה להצלחה מסחררת גם ברחבי העולם.

יובל לפסטיבל וודסטוק (1969)

בארה"ב מציינים במחצית אוגוסט יובל לפסטיבל הרוק המפורסם ביותר בהיסטוריה. הבול שהונפק מציג דמות יונה בצירוף המילים "3 ימים של שלום ושל מוזיקה" תזכורת לפוסטרים המקוריים לקראת הפסטיבל.

בקשה להתקבל כחבר בהתאחדות בולאי ישראל

אני החתום מטה מבקש בזה לקבלני כחברה/ה בעמותת התאחדות בולאי ישראל ומתחייב בזה לציית לתקנות ולהחלטות העמותה, הועד הפועל וההנהלה. אני מצהיר/ה כי אני אזרח/ית ישראלית/ואו תושבת/ת ישראל ובוגר/ת אני מתחייב לשלם את דמי החבר המגיעים ממני במועדם כל זמן חברותי בעמותה, אלא אם כן אחליט לפרוש מן העמותה מכל סיבה שהיא, ואז אודיע על כך בכתב להנהלת העמותה.

שם: _____ תאריך לידה: _____ ת.ז.: _____

מען - רח', מס' בית, ישוב, מיקוד: _____

כתובת למשלוח דואר: _____

טלפון בבית: _____ נייד: _____ דוא"ל: _____

תאריך: _____ חתימה: _____

החלטת ההנהלה:

הוחלט לקבל/לדחות את הבקשה להצטרפות בישיבת הנהלה מיום _____ בשם העמותה _____

דמי חבר לשנה: 100 ₪ • דמי חבר לשנתיים: 180 ₪ ושי בולאי בשווי של 50 ₪ • דמי חבר לשלוש שנים: 270 ₪ ושי בולאי בשווי 75 ₪

התאחדות בולאי ישראל ת.ד. 3301 תל אביב, 6103201
טלפון: 03-6295547, פקס: 03-5259716, דוא"ל: ipf@netvision.net.il

מורגן עושר

ריאיון עם סוחר בולים בן 14

מאת: יעל וילנר

הכל התחיל בעוד יריד בולאי סטנדרטי. הסוחרים הקבועים התמקמו ליד השולחנות והעמידו את סחורתם למכירה. לפתע נכנס נער צעיר ומלא ביטחון, ביקש לשכור דוכן ומיד פתח את מזוודתו והחל להניח אלבומי בולים על שולחן שלפניו. לא עברו דקות מועטות ורב הנוכחים ביריד התקבצו מסביבו והביעו עניין בחומר שלו. הוא עורר את סקרנותי משום שהיה "עוף מוזר" בנוף האנושי הפוקד את היריד, אשר לרוב מתאפיין באוכלוסייה בוגרת יותר.

אמו שהייתה שקועה בקריאת ספר באנגלית התיישה בצד, בפנית האולם, משגיחה מרחוק על פעילותו המסחרית של בנה הצעיר. לא יכולתי להתאפק ובהירות ניגשתי אליה וביקשתי לדעת מי הוא הנער. באנגלית בריטית יפה ומעודנת סיפרה לי כי בנה עוסק בבולים מגיל צעיר וסוחר בהם כבר שנים. קיבלתי את רשותה לראיין את מורגן ולנסות לתהות על קנקנו של הנער המיוחד הזה. זהו סיפורו יוצא הדופן של מורגן עושר, ריאיון אשר התקיים בשפה האנגלית.

שלום מורגן, מהיכן אתה?

זיכרון יעקב. אך אני לומד בפנימייה במעגן מיכאל ועולה לכיתה ט'. עליתי לארץ מאנגליה לפני שלוש שנים ומאז אני מאוד אוהב להיות כאן, אם כי העברית עדיין קשה לי אבל אני משתפר מיום ליום.

אז איך הגעת בכלל לכל נושא הבולים?

התחלתי כאשר הייתי בערך בן 6. אבא שלי הוא סוחר עתיקות, אומנות ובולים והוא הכניס אותי לכל נושא הבולים. הצטרפתי אליו למכירות פומביות, בזארים וירידים, שם התוודיתי לסחר בבולים. מאוחר יותר נכנסתי לאינטרנט והתחלתי לרכוש בולים ולסחור עם אנשים אותם הכרתי מהתחום. כמה מהם בני 70 ו-80.

אתה מתרועע הרבה בחברת אנשים הרבה יותר מבוגרים ממך. כיצד הם מגיבים כאשר הם מבינים שהם מתמודדים עם בחור צעיר?

לפעמים מנסים "לעבוד" עלי אבל אני עולה על זה מהר מאוד כי יש לי ידע רב בבולאות, רובם מגלים הרבה עניין בשל גילי הצעיר והניסיון הרב אותו אני מפגין. אני אישית לא נתקלתי בעוד מישהו בגילי אשר מתעניין בתחום.

האם יש לך חברים בני גילך שגם מתעניינים בתחום?
לא. ניסיתי לעניין אותם אך לצערי הם לא שיתפו פעולה. לרוב הם

חושבים שזה מאוד משעמם אך הם לא מבינים שזוהי דרך מעניינת ללמוד הרבה על היסטוריה ואומנות.

האם אתה אוסף בולים ובאיזה תחום?

כן. אני אוסף את הבולים שהונפקו במדינות שהיו בתחומי ממלכת בריטניה הגדולה בתקופת מלכותם שלהמלכה ויקטוריה, אדוארד ה-7 וג'ורג' ה-5.

האם הייתי פעם בתערוכת בולים והאם תרצה להציג באחת כזו יום אחד?

בהחלט. הייתי בכמעט בכל התערוכות באנגליה ואני בהחלט מתכוון להציג בעתיד את האוסף שלי.

מה תרצה לעשות כשתהיה גדול?

רוצה להיות איש עסקים, למכור ולקנות בדיוק באותם התחומים שאני עוסק בהם היום.

מה אומרים ההורים על התחביב שלך?

הם כמובן מאוד גאים בי ומעודדים אותי. אבא שלי מקווה שיום אחד אחליף אותו במקצוע.

איך אתה חושב שניתן לעניין בני נוער בתחביב הבולאות?

לקיים מכירות פומביות בחוגי בולאות, לצפות בתכניות טלוויזיה בנושא בולאות ועוד. זה נעשה באנגליה ונחל הצלחה רבה. התלמידים כיום לא אוהבים היסטוריה ולדעתי ניתן ללמד היסטוריה באמצעות הבולים בדרך שונה ומעניינת. אני חושב שחשוב להגיע לבתי ספר ולספר להם על חשיבות הבולאות וככה לעורר עניין ומודעות אצל הדור הצעיר.

מה דעתך על בולי ישראל?

אני לא אוסף או מתעניין בבולי ישראל משום שאין להם ערך כספי.

מהו הבול היקר המיוחד ביותר שיש ברשותך?

בול של 2 פנס כחול.

האם יש לך תחביבים נוספים?

כן. אני אוהב לשחק כדורגל וטניס.

מורגן, אנו מודים לך מקרב לב על הריאיון ומאחלים לך הרבה הצלחה!

האם אתה חושב שיש עתיד לבולאות?

כן. אני חושב שאם אנשים ישלחו יותר מכתבים ייווצר עניין רב יותר בבולים. אני מכיר בני 30 ו-40 באנגליה שהתחילו לפשפש במכתבים שהם קיבלו ולהתעניין בהיסטוריה של הבולים המודבקים עליהם.

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ

TEL-AVIV STAMPS (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

**מוקדמים * מנדט * מנהלת העם * דאר עברי
ישראל * חו"ל * יודאיקה * גלויות * ספרים**

קטלוג מאוייר חינם

Web: telavivstamps.com • E-Mail: tastps@gmail.com

ת.ד. 16218 תל אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

1920 על בסיס שירותי התקשורת שסופקו עד אז בידי הממשל הצבאי ועל פי מודל ומבנה ארגוני של משרד הדואר הבריטי. תוך הסתמכות על דוחות מנהליים בארכיון המדינה והארכיון הציוני מביא המחבר מידע מפורט לגבי פתיחות בתי דואר וסוכנויות, תנועת הדואר הפנים ארצית, הכנסת השימוש באוטומטים למכירת בולי דואר. בנספח א' בסוף הספר יש שתי טבלאות המספקות מידע כמותי המתייחס לפריטי הדואר שנשלחו (צרורות, דברי דפוס, גלויות, מכתבים, חבילות) בין השנים 1920-1947. פרק נוסף מוקדש להתארגנות המחודשת של מחלקת הדואר והטלגרף לאחר הפסקת שירותי ממשל המנדט.

הספר – כריכה קשה, 336 עמודים ו-224 תמונות – מנגיש לקורא את ההתפתחות והמהלכים הדרמטיים של כלל ענפי התקשורת עם דגש על החידושים הטכנולוגיים של התקופה, ולמרות שבידועין הספר אינו עוסק בהיבט הבולאי, הרי חשיבותו לעניין תולדות הדואר בארץ ישראל חשובה ביותר. ■

חדש בספרייה

Raphaël Livnat, 2019. *Dmei Doar Ivri – Israel 1ère émission de timbres taxé*

רפאל לבנת, 2019, הסדרה הראשונה של דמי דאר עברי

החוקר הבולאי הנודע רפי לבנת מרכז בספר חדש זה בשיטתיות מופתית את כל המידע האפשרי על בולי דמי הדואר הראשונים של ישראל.

המחקר מפורט במסגרת הכוללת הראויה ולא במקרה המחבר מציין כבר במבוא שההנפקה הראשונה של ישראל כוללת שתי

דניאל רוזן, התקשורת בארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי: דואר, מברקה, טלפון ורדיו, העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב, יהודימונוסון 2019

מפגש אקראי ביריד הבולאי עם ההיסטוריון ד"ר ניר מן הביא לידיעתי את דבר פרסומו של הספר התקשורת בארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי: דואר, מברקה, טלפון ורדיו. יצאתי קשר עם העמותה להנצחת חללי חיל הקשר ושני עותקים נתרמו להתאחדות.

דניאל רוזן, מחבר הספר, כיהן כמנכ"ל משרד התקשורת בין השנים 1997-2001 לאחר שורת תפקידים בכירים בחברת תדיראן, טלקום ובזק בינלאומי. הוא נחשב למומחה בנושא טכנולוגיות מידע, תקשוב ותקשורת וחבר במועצות מנהלים של חברות הזנק וחברות ציבוריות בישראל העוסקות בתחום. בשנת 2017 מונה ליו"ר ועדת המורשת של העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב.

קהל היעד של הספר על פי המחבר הוא הדור הנוכחי של העוסקים בתחום התקשורת החפץ להתחקות אחר צעדי הראשונים של עולם התקשורת. ואכן הספר מציג תמונה רחבה של התפתחות התקשורת האזרחית בתקופת המנדט הבריטי ועד הקמת מדינת ישראל – תקופה שעיצבה את תשתיות התקשורת בארץ למשך עשרות שנים.

זוהי עבודת המחקר המקיפה ביותר שנעשתה עד כה בתחום והיא מתמקדת בהתפתחות ותיאור טכנולוגית התקשורת בתחומי הדואר, הטלפוניה, הטלגרפיה, והרדיו.

בפרק הראשון הסוקר בקצרה את תקופת השלטון העות'מאני יש התייחסות לפעילות הדואר באותה עת עם דגש על התנהלות הדואר התורכי והדואר האוסטרי. ציטוטים מתוך העיתונות המקומית ומקורות הסטוריים נוספים מעבירים לקורא באופן מוחשי את האווירה והרקע ההיסטורי הדוארי.

מחלקת הדואר והמברקה של ממשלת המנדט הוקמה ב-1 ביולי

עד 31 מאי בנפרד, תחת הפרק "שימוש מוקדם". הכל מסודר לפי הכללים הידועים ב"תורה הבולאית" – מנהל הדואר הוא הקובע את המועדים – לכן זה המועד היחיד היכול להיחשב כ"יום הראשון". כך גם לגבי הפסקת המכירה.

כמו כן מפורטים היקפי ההדפסה, הדפסות חוזרות, ניסיונות צבע, תשניות, אופן השימוש, באיזה מקרים קונסים לפי הכלל של פי שניים החסר ומתי רק החסר (למשל דברי דפוס עם ציון "דמי החזרה מובטחים" או רישום חובה של מכתבים שנמצאו עם דברי ערך). בסוף הספר יש גם פירוט של זיפופים ומוצרים בולאיים.

200 העמודים של הספר כוללים כ-200 תמונות צבעוניות הבאות להוכיח כל טענה וטענה, כל נתון וכל תעריף. הכל מוכח במתכונת האופיינית לכל ספרי רפי לבנת. ואין מקום להשערות או ספקות.

למרות הטקסט הצרפתי, ההסבר של הנראה במכתבים הוא תוך שימוש בראשי תיבות של מושגים בולאיים באנגלית. (T.D למשל הוא TAB DISTANCE או PL, BL הוא PLATE BLOCK), ולכן גם לא דוברי אנגלית בלבד יוכלו להבין להערכת את הרב.

הספר הודפס ב-100 עותקים בלבד וניתן להזמין מהמחבר

livnar@hotmail.com

סדרות, דאר עברי בת תשעה ערכים ודמי דאר עברי – עוד 5 ערכים, סה"כ 14 בולים. פשוט – הדואר לא הספיק להפיק את הסדרה השנייה באותו מועד כמו הראשונה ולכן המחקר מציין את כל הדרכים שנקט בהן הדואר בעת גביית הקנס על דברי הדואר בין ה-16 במאי ל-1 ביוני 1948, מועד ההופעה של בולי דמי הדאר. הכוונה היא לשימוש בבולי מנהלת העם, בבולי דואר עברי הרגילים, ובחיפה – בבולי דאר עברי עם הדפס רכב T.

כל הקטלוגים מציינים את ה-28 במאי כיום ההופעה של דמי הדאר, כאשר מנהל הדואר, בחוזר מספר 7, קבע את ה-1 ביוני כיום הראשון לשימוש בבולים אלה. החוזר הזה מוכר ופורסם בספר של צחור – רוטמן "דאר עברי" (באנגלית) או בספרו של צ. אלוני "תולדות הדואר של תקופת המעבר – 1948" כך ראשון (באנגלית). בכל זאת העדיפו כל עורכי הקטלוגים – כולל עורך הקטלוג הרשמי של השירות הבולאי – לציין בראש המידע על הסדרה את יום השימוש הראשון בפועל – שהיה בתל אביב ב-28 במאי, מועד בו הגיע לסניף המלאי הראשון של בולי דמי דאר והתחילו להשתמש בו, כ"יום ראשון".

רפי לבנת מציין את מועדי אספקת הבולים ואת תאריכי החותמות שעל מעטפות הידועות עם בולי דמי דאר בימים 28

שלום לך ידידי שלמה שטרן ז"ל

מאת: לס גלסמן

שלמה נולד בשנת 1933 בעיר קשינב. את מלחמת העולם השנייה העביר בגלות בקירגיסטן ולאחר המלחמה חזרה משפחתו לקשינב. הוא גדל במשפחה מסורתית ציונית וכשנפתחו שערי ברית המועצות ליציאת היהודים עלה לארץ. הוא עבד בהתחלה כמורה ולאחר מספר שנים חזר לרוסיה כשליח ושם רקם קשרים עם אספני בולים מקומיים. בדרך זאת שם את ידו על חומר בולאי נדיר שכלל בין היתר פריטים ייחודיים שהיו שייכים בעבר לצאר הרוסי. אוספו, שתועד בקטלוג מיוחד שהופק לכבודו, נמכר במכירה פומבית שהתקיימה ב-2008.

שלמה ואשתו עברו לפסגת זאב, וכשתשוקתו לבולים עדיין פועמת בו, יצר תצוגה של מסגרת בודדת "הדרך לירושלים" שמבוססת כולה על רישומים מקוריים והדפסות ניסיון של בול ירושלים שהונפק ב-16 בפברואר 1949. התצוגה הזאת שאותה ליוויתי כקומיסר, זכתה להרבה הערכה בתערוכות אליהן הגעתי והשיא היה בתערוכה שהתקיימה בבנדונג אינדונזיה שם היה לי הכבוד להציג ולהסביר את תוכן האוסף לקהל שנחשף לראשונה לתצוגה מישראל.

שלמה ומשפחתו נקברו בירושלים, בעיר אותה כה אהב. שלום חבר יקר, יהא זכרך ברוך.

זכות גדולה נפלה בחלקי להכיר את שלמה שטרן. אני חב תודה למשה בורשטיין שהפגיש בינינו לפני כ-20 שנה. הייתי נוהג לבקר אותו לעיתים קרובות בדירתו הצנועה בנווה יעקב בירושלים, בין היתר כדי לקחת את האוסף שלו ולהעבירו לקומיסר הישראלי. הוא היה אדם צנוע

מאוד למרות שהחזיק באחד האוספים הטובים בעולם בנושא בולי ברית המועצות, אוסף שזיכה אותו ב-50 מדליות, רבות מהן זהב וזהב גדול. לשיא הקריירה הבולאית הגיע כאשר הוזמן להתחרות במדור הגרנד פרי באליפות העולם לבולאות שנערכה בתל אביב ב-2008.

תערוכת בולים ארצית ראשונה לנוער בארץ ישראל

מעניינת רשימת ועד הכבוד של התערוכה המורכבת, מלבד מנציגי הדואר והבולאים, מאישים בולטים בתחומי העשייה ציבורית – חינוך, משפט, שירות השידור, הסתדרות קק"ל ועוד. בין השמות המפורסמים ניתן למצוא את שניאור זלמן חשין – אז שופט בית המשפט המחוזי בתל אביב ולוי שקולניק (אשכול) מזכיר מועצת פועלי תל אביב. תערוכת הבולים הראשונה לא בישרה את האות לתערוכות נוער נוספות. תערוכות הבולים שהתקיימו מקום המדינה היו תערוכות כלליות וחלקן כללו בתחומן את אגף הנוער. יוצאת דופן היא "תבל 89" – תערוכת בולים לאומית לנוער בהשתתפות בין-לאומית. ■

שנת 1946 יצא לאור כתב העת **אלמות - חבורות מדע לנוער**. ארבעה גיליונות בשנה האירו את עיניהם של ילדי ישראל בנושאים מרתקים ומגוונים כמו היסטוריה, אמנות, ספרות, ספורט, אמצעות וחיידשים תחביבים ועוד. שנה לאחר מכן, גיליון כסלו תש"ח (דצמבר 1947) הוקדש כולו לנושא דואר ובולאות. לעניינו חשובה הכתבה בדבר תערוכת הבולים לנוער. על פי הכתוב מדובר בתערוכה ארצית ראשונה שאליה אנו מתוודעים לראשונה ממקור זה. התערוכה התקיימה בתל אביב בבית המורה ברחוב שטראוס 5 ונמשכה ארבעה ימים מ-8 עד 11 בדצמבר 1947.

על ארגון התערוכה נכתב:

"הנהלת הדואר פותחת משרד דואר מיוחד באולמי התערוכה והתקינה חותמת מיוחדת. כן הדפיסה גלויות דואר עם סמל התערוכה – 1000 לפנים הארץ ו-3000 לחוץ לארץ. הגלויות ימכרו בתערוכה. משתתפים בתערוכה מלבד המציגים הפרטיים – מבוגרים וצעירים – גם הנהלת הדואר והקרן הקיימת לישראל.

ועדת התערוכה הכריזה על תחרות ציורים לבול עברי הראשון של המדינה העברית. הציורים המוצלחים ביותר יזכו בפרסים על פי החלטת ועדת השופטים. הפרס הראשון: חנוכיית כסף."

עדכון קטלוג בולי ישראל

הנפקת ספטמבר

הטבלאות המלוות את הסדרות מחולקות לשש עמודות על פי הסדר הבא מימין לשמאל: המספר הקטלוגי של הבול, הערך הנקוב של הבול, מחיר בול לא חתום עם שובל, מחיר בול לא חתום ללא שובל, מחיר בול חתום עם שובל, מחיר בול חתום ללא שובל.

עלינו שנה טובה ומתוקה". מנהג זה מבטא את התקווה שהשנה החדשה תהיה מוצלחת וטובה. שלושת הבולים מנוקבים בצורה של תפוח.

10/9/2019

גליונית זיכרון – ישראל – ותיקן הנפקה משותפת SOUVENIR SHEET – ISRAEL – VATICAN JOINT ISSUE

הנפקת הבול המשותף, המתאר את כנסיית בית פטרוס ואת בית הכנסת בכפר נחום, הינה פרי עבודה משותפת של השירות הבולאי הישראלי והשירות הבולאי של הוותיקן. הבול מסמל את הקשר המיוחד בין היהדות לנצרות ואת יחסי הגומלין ביניהן.

1.30	5.00	5.00	5.00	ש 2.50	2564
3.70	14.80	14.80	14.80	ש 7.40	2565
4.20	16.60	16.60	16.60	ש 8.30	2566
9.20	36.40	36.40	36.40	ש 18.20	סדרה
		38.40			☒

30.00	ש 15.00	2563ss
32.00		☒

18/9/2019

נאבקים בסרטן השד FIGHTING BREAST CANCER

סרטן השד הוא מחלת הסרטן השכיחה ביותר בקרב נשים. המאבק במחלה מתנהל בכל החזיתות: בדרכים להפחתת הסיכון לחלות במחלה, בהעלאת המודעות לאבחון מוקדם, בשיפור דרכי הטיפול ובתמיכה במחקר.

1.30	5.00	5.00	5.00	ש 2.50	2567
		7.00			☒

18/9/2019

חגי עדות ישראל – חג הסהרנה ETHNIC FESTIVALS IN ISRAEL – THE SEHRANE FESTIVAL

מקורו של חג הסהרנה במסורת של יהדות כורדיסטן, ושם נהוג היה לחגוג אותו מדי שנה בתקופת האביב, ב"אָסְרוֹ חַג" של פסח כזכר

18/9/2019

גיליון חריג – מועדים התש"פ – פרחי דבש FESTIVALS 2019 – HONEY FLOWERS

אחד הסמלים הידועים והחביבים של ראש השנה הוא אכילת תפוח בדבש. לאחר טבילת הפרי בדבש וטרם אכילתו נהוג לומר "שתחדש דבש".

תוויות ביוול

18/9/2019

תווית דוארמט – מטוסי קרב בחיל האוויר הישראלי – רעם
ATM POSTAGE LABEL – STRIKE EAGLE

תב7	2.50 ₪	8.00
-----	--------	------

18/9/2019

תווית דוארמט – מטוסי קרב בחיל האוויר הישראלי – אדיר
ATM POSTAGE LABEL – F-35I LIGHTNING II

תב8	2.50 ₪	8.00
-----	--------	------

ליציאת מצרים. זהו חג של התחדשות והנאה שנועד לגבש את חברי הקהילה היהודית, והוא התאפיין ביציאה אל חיק הטבע, בעריכת סעודות משותפות ובתחרויות של שירה ונגינה של חברי הקהילה.

2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2568
		10.20			✉

18/9/2019

פרחי סתיו
AUTUMN FLOWERS

רבים מהצמחים הפורחים בסוף הקיץ ובתחילת הסתיו הם בעלי בצל המאפשר לפרוח ללא עלים – כך הן החלמונית והחבצלת. הכדון מקדים לפרוח מעט אחר תחילת הגשמים בעוד עליו מבצבצים.

2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2569
2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2570
2.10	8.20	8.20	8.20	4.10 ₪	2571
6.30	24.60	24.60	24.60	12.30 ₪	סדרה
		26.60			✉

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה
- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue
Ask about special low vendor commission rates.

P.O.Box 8101 — TRENTON NJ 08650 USA
E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET
Phone: 609-456-9508

18/09/2019
חותמת יום הופעה
נאבקים בסרטן השד

18/09/2019
חותמת יום ההופעה
מועדים התש"פ

10/09/2019
חותמת יום הופעה
ישראל-ותיקון

21/07/2019
חותמת אירוע
50 שנה לנחיתת אפולו 11 על הירח

18/09/2019
חותמת יום ההופעה
אדיר

18/09/2019
חותמת יום הופעה
רעם

18/09/2019
חותמת יום הופעה
פרחי סתיו

18/09/2019
חותמת יום הופעה
חגי עדות ישראל - חג הסהרנה

רומנו בית מכירות בולים בע"מ

מכירות פומביות של: בולים, מעטפות, גלויות, אוטוגרפים,
שטרות ומטבעות ישראל והעולם, יודאיקה ושואה.
בואן בלעדי לאביזרי ואלבומי "LINDNER" גרמניה

כתובתינו: דיזינגוף סנטר, תל אביב קומה 2 חנות מס': B-245
 ת.ד. 23274 תל אביב, מיקוד: 61231
 שעות פתיחה: א-ה: 9:30-15:00, ו': 9:00-19:00
 Website: www.romanoauctions.com
 Email: Romanostamps@gmail.com
 טלפון: 03-5250119
 טלפון/פקס: 03- 5282790

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה, נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל. ניתן לעשות הזמנה בדאר. סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER
מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790

ולדי פיש

הערכת שווי אוספי בולים, שטרות ומטבעות קנייה ומכירה
 הערכת שווי ללא עלות בבית הלקוח
 טלפון: 054-6511897
 רחוב החלוצים 21 תל-אביב
 Email: fishstamps1988@gmail.com

יריב האפט Yariv Haft

נייד: 050-9899098 Mobile:

קונה ומוכר בולי ישראל
 Buying & Selling Israel Stamps

ת.ד. 33320 חיפה 33213 P.O.Box 33320 Haifa
 דוא"ל: lotsofstamps1@yajoo.com e-mail:

אליק רינק

בולים ומטבעות
 קונה ומוכר

**רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 3554,
 טל. 03-6297192, פקס. 03-5255131,
 מען: 03-5227922**

בולי גלעדי

בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה,
 בולי הרשות הפלסטינאית

**מבצע אלבום 30 דף שורות שקופות רקע שחור
 תוצרת גרמניה LEUCHTTURM**

יבואן פסי HAWID

**רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871, ת.ד. 3059 תל אביב 6103001
 טלפון סלולארי: 054-5390225; אימייל: giladistamps@gmail.com**

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים – ישראל וחו"ל – מכירה, קניה, הערכה
 מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים
 המבחר הגדול בארץ!!
 דיזינגוף סנטר ת"א חנות 224,
 טל/פקס. 03-5251552,
 דוא"ל: motib51@smile.net.il

מרכז הבולים

מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם
 ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים,
 זרחנים בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים
 נציג בלעדי של DAVO-MICHEL
**אלנבי 94 תל-אביב (במרתף)
 טל: 03-5605755; פקס: 03-5605430
 email: stamps.center@gmail.com**

דרור מדמוני

קונה ומוכר
 בולי ישראל, מנדט, התקופה העותומנית וקק"ל
 במחירים נוחים במיוחד
 (נמצא בישראל בכל חודש אי זוגי)
 Tel: 0031(0)641313616 972-52-8972275

**GAFNY'S STAMPS
 HOLYLAND**

Israel And
 Foreign Stamps
 Judaica – Banknotes

CELL: 052-5306315
 TEL: 03-5287543

**בולי גפני
 הולילנד**

בולי ישראל וחו"ל
 התקופה התורכית
 ושלטון המנדט

תל אביב
 דיזינגוף סנטר

בולי כחול לבן

Blue White Stamps

קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.
 רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231
 טל: 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145
 Email: sherman77@013.net.il

הצצה להנפקת נובמבר 2019

מפלצות

המפלצות, פרי דמיונם של המאייר יוסי אבולעפיה והסופר אפרים סידון, הן ניסיון להתמודד עם פחדים על ידי הצגת המפלצות כדמויות מצחיקות ושלומיאליות. למרות צורתם המפחידה והמאיימת, הרי בתוך תוכם הם בריות טובות הכמהות כמו כולנו לאהבה, לחברות ואהדה.

70 שנה למכון ויצמן

דבריו של חיים ויצמן, הנשיא הראשון של מדינת ישראל והמייסד של מכון ויצמן, חקוקים בכיכר שבקמפוס המכון: "לבי סמוך ובטוח כי המדע יביא שלום לארץ הזאת, ויחדש נעוריה, גם יצור פה מקורות חיים חדשים ברוח ובחומר, ובדברי על המדע כוונתי כפולה, המדע לשמו, והמדע כמקור ליישומים".

חג הסגד

חג הסגד ייחודי למסורת יהדות אתיופיה, והוא מצוין מדי שנה ביום כ"ט בחשוון, חמישים יום לאחר יום הכיפורים. נוסף על השם "סגד" (שמשמעותו סגידה), מכונה החג גם בשמות "מְהֻלָּה" (תחינה) ו"עמתה סאו" (הקיבוץ השנתי). זהו יום של צום וטהרה, במסגרתו מתקיים טקס חידוש הברית בין העם ואלוהיו ויום תפילה לשוב לירושלים.

משחקי קופסא

טאקי

מאז צאתו לאור בשנת 1983 הפך טאקי לאחד המשחקים האהובים ביותר בתולדות המדינה ולאחד מסמליה של תרבות ה"ביחד" הישראלית. עם שם שפירושו "מפל מים" ביפנית, ואיורים של המעצב ארי רון, טאקי משלב מזל ואסטרטגיה במינון נכון לכל בני המשפחה.

רומיקוב

רומיקוב, משחק גאווה ישראלי כחול-לבן, הינו אחד משלושת משחקי המשפחה המשוחקים ביותר בעולם. כיום זהו משחק הייצוא מספר 1 בישראל עם ייצוא לכ-55 מדינות ועם תרגום לכ-22 שפות! למעשה, בכל 6 שניות מיוצר משחק רומיקוב חדש...

